

Stockholms stads industriella verk.

Industriverksstyrelsen.

Torsgatan 22, Va.; t. »gasverket». Styrelsen sammanträder minst en gång varje månad.

Stockholms stads gasverk och elektricitetsverk samt vattenledningsverk förvaltas — sedan vid den år 1920 genomförda kommunala omorganisationen vattenledningsverket utbrutits nr det förut under drätselnämndens andra avdelning ställda byggnadskontoret och sammanförts med gas- och elektricitetsverken — fr. o. m. april 1920 av en gemensam styrelse, benämnd styrelsen över Stockholms stads industriella verk. Denna består av, förutom ordförande, som utses av stadskollegiet bland borgarråden, sex andra ledamöter, vilka jämte sex suppleanter väljas av stadsfullmäktige för två kalenderår. Styrelsen utser årligen inom sig en vice ordförande. Vid styrelsens sammanträden äga verkställande direktören för gas- och elektricitetsverken samt vattenledningschefen närvara och var för sitt förvaltningsområde deltaga i överläggningarna med rätt att därvid framställa förslag och få sina meningar antecknade till protokollet. Enahanda befogenhet tillkommer överingenjör vid gas- och elektricitetsverken med avseende å ärende, som av honom inför styrelsen föredrages.

Industriverksstyrelsen har till uppgift att handha förvaltningen av stadens gas-, elektricitets- och vattenledningsverk ävensom vattenfall, andra fastigheter och anläggningar, som av staden för dessa verk användas eller förvärfvas, jämte för hithörande ändamål utförda ledningar och andra anläggningar. Stadsfullmäktiges prövning underställs de styrelsens beslut, som angå taxa och reglemente för begagnande av gas, elektricitet och vatten från de kommunala verken, grunder för bestämmande av priset för den allmänna gatubelysningen, där ej överenskommelse härom kan komma till stånd med vederbörande nämnd, samt gasens värmevärde. I början av varje år skall styrelsen till gatunämnden avlämna uppgift å de arbeten i stadens gator, som skola under året utföras. I fråga om gatubelysningen har styrelsen att ställa sig till efterrättelse av gatunämndens meddelade beslut. För granskning av styrelsens räkenskaper och förvaltning utse stadsfullmäktige årligen tre revisorer jämte två suppleanter.

Delegerade av styrelsen, bestående av ordföranden, vice ordföranden, jämte suppleant för denne, samt en ledamot jämte suppleant, äga att mellan styrelsens sammanträden tillsammans med direktören för gas- och elektricitetsverken,

resp. vattenledningschefen, och under förutsättning att meningsskiljaktighet ej råder, fatta beslut i frågor av mindre räckvidd eller av särskilt brådskande natur, med skyldighet för delegerade att vid styrelsens närmast infallande sammanträde anmäla sålunda fattade beslut.

F. n. pågående utredning (genom en av stadskollegiet tillsatt kommitté) ang. eventuellt förändrad organisation av de industriella verken (jfr sid. 261).

Instruktion m. m. Instruktion för styrelsen över Stockholms stads industriella verk, fastställd av kungl. maj:t den 19 mars 1920, med ändr. den 29 maj 1925. Arbetsordning för styrelsen över Stockholms stads industriella verk jämte instruktion för direktören och överingenjörerna vid gas- och elektricitetsverken samt vattenledningschefen, antagen av industriverksstyrelsen den 10 maj 1920 med ändring den 17 dec. s. å. Instruktion för industriverksstyrelsens sekreterare och juridiska biträde, antagen av industriverksstyrelsen den 25 febr. 1921.

Stat år 1927. Utgifter: 32,513,670 kr. (därav att täckas med lånemedel 2,278,000 kr.); inkomster: 34,181,670 kr.

Industriverksstyrelsens ledamöter.

Ordförande

(utsedd av stadskollegiet).

Åkerman, G. R. J., borgarråd, stadsfullm.; t. »stadshuset»; träffas i stadshuset alla vardagar (utom onsdagar och fredagar) 11—12.

Vice ordförande.

*Rossander, C. A. J., professor, stadsfullm.

Övriga ledamöter.

*Andersson, E. V., förrädmästare, stadsfullm.

Andersson, J. E., ombudsman, stadsfullm.

*Hjorth, J. E., direktör, stadsfullm.

Magnusson, P. K., förgyllare, stadsfullm.

Pålsson, E. A. V., slöjdlärare, stadsfullm.

Suppleanter.

*Almström, O. H., disponent, stadsfullm.

Cervin, N. H., skräddarmästare, stadsfullm.

Ferm, A. V., snickare, stadsfullm.

*Forssberg, E. V., direktör, stadsfullm.

*Liander, M. E., grosshandlare, stadsfullm.

Lundström, P. J., tryckeriföreståndare.

IV.

Sekreterare och ombudsman

(4,200 kr.).

Nyström, E. G. V.; träffas i regel 9—10.

Delegerade av styrelsen.

Åkerman, G. R. J., ordf.; Rossander, C. A. J., vice ordf.; Magnuson, P. K.; Almström, O. H. (suppl. för vice ordf.); Andersson, J. E. (suppl. för Magnuson).

Industriverksstyrelsens revisorer

(utsedda av stadsfullmäktige för granskning av 1926 års räkenskaper och förvaltning).

Falk, S. G., direktör, stadsfullm.

Johanson, K. E., landsorganisationens sekreterare.

Kreüger, H., professor.

Suppleanter:

Söderberg, P., ombudsman.

Wall, S. D., professor.

Vattenledningsverket.

Huvudkontor: Torsgatan 30, Va.; t. »vattenledningsverket»; expeditionstid: 9—4,30 (lördagar och helgdagsaftnar 9—2).

Distributionen: Torsgatan 30, Va.; t. »vattenledningsverket» expeditionstid: 9—4,30, lördagar och helgdagsaftnar 9—2 (för telefonmeddelanden hela dygnet t. »vattenledningsverket»).

Debiteringskontor för vattenavgifter: stadshuset, n. b., C.; t. »stadshuset»; expeditionstid: 10—2,30 (lördagar och helgdagsaftnar 10—2).

Norsborgsverket: t. Norsborg 10 och 44.

Den 6 december 1855 beslöt Stockholms sockenstämmonämnd anlägga en allmän ledning för filtrerat vatten. Denna anläggning, som togs i bruk år 1861, hämtade sitt vatten uteslutande ur Årstaviken. Åren 1882—84 utvidgades detta verk med ett nytt, beläget intill det gamla å den här för inköpta egendomen Eriksdal. Den 19 december 1899 och 7 maj 1900 beslöt stadsfullmäktige att vid Norsborg i Botkyrka socken, mellan Bornsjön och Mälaren, anlägga ett nytt vattenledningsverk med tillhörande rörledning till staden och reservoar å ett berg söder om sjön Trekanten utanför Hornstull. Denna anläggning invigdes den 4 oktober 1904. Den gamla anläggningen vid Årstaviken nedlades år 1923. Inom stadens område finnas dessutom vattenreservoarer i Årstalunden, Vanadislunden och Stadshagen samt (för högzoner) ett vattentorn vid Mosebacketorg och en hydroforanläggning i Enskede.

Vattenledningsverket, som till en början sorterade under en av sockenstämmonämnden utsedd »direktion för vattenledningens anläggande och förvaltning», överflyttades 1864 till den detta år bildade drätselnämnden, där det sedermera ställdes under däv. byggnadskontoret. I

samband med den kommunala omorganisationens genomförande år 1920 blev emellertid vattenledningsverket utbrutet ur byggnadskontoret och förlagt under den nyinrättade industriverksstyrelsen.

Vattenledningsverket uppgår förslag till vattenledningens rörnät, pumpstationer, vattenkastare, fontäner m. m., verkställen anläggning och underhåll av desamma samt uppehåller driften av vattenledningsverket.

Reglemente m. m. Reglemente för Stockholms vattenledningsverk, antaget av stadsfullmäktige den 29 juni 1925. Taxa å vatten från Stockholms stads vattenledningsverk, antagen av stadsfullmäktige den 17 nov. 1924, med ändring den 15 dec. 1926. Enligt denna taxa utlämnas vatten endast genom vattenmätare; priset utgör 20 öre per kbm. (med rabatt för större förbrukning).

Stat år 1927. Utgifter: 3,975,570 kr. (därav att täckas med lånemedel 65,000 kr.); inkomster: 4,243,470 kr.

Vattenledningschef (26).

Nordenstrahl, T. O. R. (förordn. t. o. m. 27/9 1929); mottagningstid: 1—3, lördagar och helgdagsaftnar 1—2.

Förste ingenjör (23).

Bergström, J. F.; mottagningstid: 1—3, lördagar och helgdagsaftnar 1—2.

Ingenjör för distributionen (21).

Dahlöf, G. A., föreståndare; mottagningstid: 9—10 och 1—2.

Ingenjör, föreståndare vid Norsborg (21).

Åberg, E. M., tjl. (se sid. 233), tjl. Helleday, W. H. (se nedan).

Byråingenjör (19).

Ericsson, G. J. I.

Ingenjör för driften (19).

Helleday, W. H., tjl. (se ovan), tjl. Svensson, E. D.

Ingenjörer för distributionen (19).

Alrutz, E. T., för inspektioner, serviser och mätare; Garberg, E. V., för rörnätet; mottagningstid: 9—10 och 1—2.

Ingenjör, verkstadsföreståndare (18).

Forsman, F. A., för mätare- och mekaniska verkstaden vid distributionen.

Konstruktör (16).

Isaksson, J. O.

Två extra ingenjörer (4,200 kr.), en ritare (4,800 kr.), två ritbiträden (7).

Föreståndare för laboratoriet

(gemensamma med hälsovårdsnämnden; avlönningar se sid. 134 och 135).

Sondén, K. G. A. (kemiska avd.); Huss, H. A. (biologiska avd.).

Två laboratoriebiträden (4,200—2,700 kr.)

Bokhållare (18).

Hagberg, J. T. F., kamrerare, föreståndare för bokföringsavdelningen.

Föreståndare vid kontoret för debitering av vatten- och renhållningsavgifter (18).

Ekebohm, N. K. K.

Förrådsförvaltare (18).

Ljungström, G. I. N.

Bokhållare (17).

Enblom, K. J. E.; Erikson, T. K. I. (vid debiteringskontoret).

Bokhållare (15).

Flagstad, C. A. E.; Lundgren, C. A.

Förste vaktmästare (7).

Moberg, K. G. E.

En *förrådsmästare* (11), fyra *kontorsskrivare* (därav en vid debiteringskontoret) (11), två *kontorsskrivare* (9), nio *kontorsskrivare* (därav fyra vid debiteringskontoret) (7), två *extra bokhållare* (3,600 kr.), tre *extra kontorsskrivare* (3,240—2,280 kr.), fyra *extra kontorsbiträden* (2,100—1,440 kr.), en *extra telefonist* (1,620 kr.), två *extra vaktmästare* (2,040—1,380 kr.), ett *vaktmästarbiträde*.

Övermaskinist (16).

Cederqvist, K. A.

En *biträdande övermaskinist* (15), två *verkmästare* (15), två *verkmästare* (14), en *förrådsverkmästare* (14), två *verkmästare* (12), tre *maskinister* (12), femton *distriktsförmän* (9), tre *automobilförare* (7), två *extra maskinister* (4,800—4,140 kr.), två *extra verkmästare* (4,440—4,320 kr.), ett *extra verkmästarbiträde* (3,180 kr.), sex *avläsare* samt 275 *arbetare* (vid 1927 års början).

Vattenledningsentreprenörer.¹⁾

Arbete med nyanläggning, utsträckning, förändring eller reparation av till stadens vattenledningsverk ansluten vattenledning, får icke utföras av annan än den, som av industriverksstyrelsen ansetts som entreprenör för dylika arbeten.

Reglemente. Bestämmelser rörande entreprenörsrättigheter för vattenledningsarbeten i Stockholm med instruktion för antagna entreprenörer, utfärdade av industriverksstyrelsen den 2 maj 1924.

¹⁾ Dessa entreprenörer (med undantag av Rörlednings- och installations-ab. S. J. F.; se nedan) äro även av gatunämnden godkända såsom avloppsledningsentreprenörer (jfr sid. 249).

(Firmainnehavarna äro ej i egenskap av entreprenörer upptagna i kommunalkalenderns personalavdelning.)

AB. Beskow & C:o; Högbergsgatan 30 A, Sö.; t. Söder 54 25, Söder 89 06.

AB. Björnberg & Wikström; Surbrunnsgatan 26, Va.; t. Vasa 30 53, Vasa 73 25.

AB. Clausens gas- och vattenledningsaffär; Tunnelgatan 16, C.; t. »Clausens».

AB. A. Conilton; Hjärnegatan 6, C.; t. 339 89, Kungsh. 10 75.

AB. Fahnehjelm & C:o; Luntmakaregatan 14, C.; t. 2 38, Norr 25.

AB. M. Færden; Kungstensgatan 10, Va.; t. Vasa 3 74, Vasa 3 85, Vasa 4 51, Vasa 5 45.

AB. Gas, vatten och värme; Oxtorgsgatan 7, C.; t. Norr 164 00, Norr 164 24, Norr 164 30.

AB. Carl Hansson; Upplandsgatan 20, Va.; t. 855 07, Vasa 58 11.

AB. Installationsfirman Sel; Sibyllegatan 49, Ö.; t. Östern. 73 18, 734 20.

AB. Installatör; Norrlandsgatan 9, C.; t. 31 20, Norr 62 88.

AB. Jurell & Nordstedt; Adolf Fredriks kyrkogata 2, C.; t. 57 44, Norr 57 44.

AB. J. M. Lundholm; Hornsgatan 40, Sö.; t. Norr 325 10.

AB. Knut Lundquist; Luntmakaregatan 27, C.; t. Norr 10 72, Norr 10 73.

AB. P. Naumburg & C:o; Norrlandsgatan 24, C.; t. 11 75, Norr 74 04.

AB. A. Rundquist & C:o; Jakobsbergsgatan 23, C.; t. 3 03, Norr 46 09.

AB. Axel Sjögren & C:o; Mästersamuelsgatan 34, C.; t. »Axel Sjögren & C:o».

AB. P. A. Sjögren; Mästersamuelsgatan 16, C.; t. »P. A. Sjögren».

Ahlsien & C:o; St Eriksgatan 31, C.; t. Kungsh. 77 93.

Ahxner, Harald; Riddaregatan 17, Ö.Dj.; t. 736 84, Norr 46 84.

Berggrens rörledningsaffär; Sibyllegatan 41, Ö.; t. 709 80, Norr 42 20.

Billmans fabriks- och handels-ab.; Regeringsgatan 88, C.; t. 48 11.

Bromma rörledningsaffär; Alviksvägen 75, Äppelviken; t. Äppelviken 1 56 (endast inom Bromma).

Bröderna Liljeblads rörledningsaffär; Folkungagatan 16, Sö.; t. Söder 3 88.

Bröderna Westerlunds rörledningsaffär; Västerled 25, Äppelviken; t. Äppelviken 9 32 (endast inom Bromma och Brännkyrka).

Carlsson, S. J. & C:o; Stora Katrineberg 24, Liljeholmen; t. Liljeholmen 1 05 (endast inom Brännkyrka).

Centrala rörlednings-ab.; Själagårdsgatan 10, St.; t. Norr 152 10, Norr 189 10.

Dahlgren, G. N.; Döbelnsgatan 44, Va.; t. Vasa 10 13 (endast inom Bromma och Brännkyrka).

Eriksson & Olsson; Stockholmsvägen 35, Enskede; t. Enskede 10 50 (endast inom Brännkyrka och Bromma).

IV.

Fackföreningarnas byggnadsproduktion, förening
u. p. a.; Barnhusgatan 20, C.; t. Norr 165 87,
Norr 167 52.

Hammarsten, W. A.; Karlshov, Örby, Älvsjö;
t. Örby 58 (endast inom Brännkyrka).

Hellman & Son; Hornsgatan 145, Sö.; t.
Söder 311 57.

Johansson, J. L., & C:o; Birgerjarlsgatan 106,
Va.; t. 856 75, Norr 56 75.

Jonsson, J. A.; Liseberg 48, Älvsjö; t. Örby 2 04,
Liseberg 46 (endast inom Brännkyrka).

Korsners rörlednings-ab.; Rådmansgatan 59, Va.;
t. Vasa 142 90, Vasa 142 95.

Lindéns rörlednings-ab.; Kungsgatan 73, C.;
t. 322 42, Kungsh. 35 28.

Ljungberg, J. A., & C:o; Sjölagårdsgatan 9, St.;
t. 2 62, Norr 27 19.

Lundin, Carl; Loviseberg, Mälarhöjden; t. Mälar-
höjden 3 13 (endast inom Mälarhöjden).

Lundquist, J., & C:o; Döbelsgatan 54, Va.;
t. Vasa 1 77, Vasa 35 19.

Netteberg, Fr.; Skillinggränd 7, C.; t. Norr
113 77.

Pehrson, K.; Klyftvägen, tomt 26, Kungsholms
villastad; t. Ulvsunda 145 (endast inom
Bromma).

Rörlednings-ab. Montör; Rensgatan 5, Va.; t.
Vasa 138 72, Vasa 138 73.

Rörlednings- och installations-ab. S. J. F.; S:t
Eriksgränd 35, C.; t. Kungsh. 46 98, Kungsh.
79 88.

Sylvan, Herman; Jakobsbergsgatan 27, C.; t.
Norr 95 26.

Söders rörledningsaffär; Södermannagatan 11,
Sö.; t. Söder 134 35, Söder 320 10.

Widebergs, Sven, efterträdare, K. Elmén; Blasie-
holmshgatan 3, C.; t. 50 46, Norr 74 06.

Värmelednings-ab. Calor; Arbetaregatan 32, C.;
t. 340 31, Norr 62 84.

Gas- och elektricitetsverken.

Adresser, telefoner m. m.: se nedan.

Reglementen m. m. Reglemente för be-
gagnande av gas från Stockholms gasverk och
reglemente för begagnande av elektrisk ström
från Stockholms elektricitetsverk, antagna av stads-
fullmäktige den 16 dec. 1912, med ändringar den
10 nov. 1924. Taxa för gas, levererad från Stock-
holms gasverk, antagen av stadsfullmäktige den
19 dec. 1923, med ändringar den 15 dec. 1924 och
15 dec. 1926; enligt denna taxa utgör gaspriset f. n.
12 öre per kbm. (med rabatt för större förbrukning).
Taxa för elektrisk energi, levererad från Stockholms
elektricitetsverk, antagen av stadsfullmäktige den
19 dec. 1923, med ändring den 2 febr. 1925;
enligt denna taxa utgör priset per kw. för be-
lysning 30 öre och för motorström 18 öre (med
rabatt för större förbrukning). Stadsfullmäktige
hava fastställt bestämmelser rörande leverans
av gas till Sundbyberg (d. 29 april 1912), till Rå-
sunda (d. 16 juni 1913) och till Nya Hagalund
(d. 29 juni 1914).

Direktörskontoret.

(Gemensamt för båda verken.)

*Torsgatan 22, Va.; t. »gasverket»; ex-
peditionstid: 9—5, lördagar och helgdags-
aftnar 9—2.*

Direktör

(20,000 kr.).

Dahlander, R. (förordn. t. o. m. ³⁰/₆ 1931); mot-
tagningstid: 2—3, lördagar och helgdagsaft-
nar 1—1,30.

Kontorschef, förste kamrerare (22).

Kihlström, O.; mottagningstid: 2—3, lördagar och
helgdagsaftnar 1—1,30.

Bokhållare (18).

Tegnér, U. W., aktuarie.

Bokföringsavdelningen.

Förste bokförare (18).

Bergman, A. E.; en vakant, *tj. f.* Edholm, J. A.
(se nedan).

Bokhållare.

Särling, A. A. A., Edholm, J. A., tj. l. (se ovan) (17);
Lindström, V. R. A., Alsen, J. A. H. (15);
Hultström, F. G. (13).

En *extra bokhållare* (4,200 kr.).

Kassakontoret.

Förste kassör (19).

Roggen, H. A.

Kassör (17).

Widfond, S. A.

Bokhållare.

Schalin, A. V. (17); **Håkansson, G. H.,** tj. l. (se
sid. 223), *tj. f.* Larsson, J. E. (se sid. 225)
(15).

**Korrespondent och föreståndare för
biproduktförsäljningen (20).**

Edberg, F. O., kamrerare; träffas säkrast 2—3,
lördagar och helgdagsaftnar 1—1,30.

Direktörskontorets kansli.

Bokhållare.

Larsson, C. J. (17); **Schwartz, T. G.** (13).

Två *stenografer* (7).

Förrådsintendentens expedition.

Förrådsintendent (20).

Vakant, *tj. f.* Edberg, F. O. (se ovan); mottagnings-
tid: 2—3, lördagar och helgdagsaftnar 1—1,30.

Bokhållare (15).

Svartengren, C. A.

En *extra bokhållare* (3,900 kr.).

Förste vaktmästare (7).

Johansson, F. A. O.

Sex *expeditionsvakter*.**Gasverket.***Adresser, telefoner m. m.: se nedan.*

Först år 1846 enades de olika församlingarnas husägare om lämpligheten av att göra gatubelysningen till en för hela staden gemensam anläggning. Något formligt beslut därom fattades likväl icke förrän den 9 oktober 1850, då beslutanderätten hade övergått till sockenstämmanämnden. Den 18 december 1853 tändes gasen första gången i Stockholm. I januari året därpå var gasbelysningen införd i Klara, Jakobs och Storkyrkans församlingar. Belysningen hade staden på vissa koncessionsvillkor tills vidare överlåtit på ett gaslysningsbolag. Det dröjde till hösten 1860, innan gasbelysningen utsträcktes till stadens övriga församlingar. Tio år därefter hade en utvidgning av gasverket blivit en nödvändighet. Stockholms stad hade bland de nämnda koncessionsvillkoren förbehållit sig rätt att efter trettio års förlopp inlösa gasverket, och stadsfullmäktige beslöt nu att begagna denna rätt. Vid koncessionstidens utgång den 1 juni 1884 övergick till följd härav gasverket i stadens ägo, och gastillverkningen började med sagda dag att drivas för stadens räkning. Genom utvidgningsarbeten, som i det närmaste voro färdiga hösten 1885, ökades det inlösta gasverket, Klaragasverket, till dubbla storleken. När tidpunkten för gasverkets ytterligare utvidgning var inne, beslöt man att anlägga ett nytt gasverk. Plats för det nya gasverket erhöles i dåvarande Hjorthagen inom norra Djurgården med strand vid Lilla Värtan, varjämte besittningsrätten till lägenheterna Mariedal och Ropsten förvärfvades för vinnande av ökat strandutrymme. Planen till det nya verket, Värtagasverket, uppgjordes med hänsyn till såväl Klaragasverkets framtida nedläggande som behovet av utvidgning under de närmaste 20 å 25 åren. Byggnadsarbetena togs sin början 1890 och forgtogs till hösten 1893, då anläggningen började tagas i användning och för första gången tillförde staden gas. I enlighet med av stadsfullmäktige fattade beslut har Värtagasverket sedermera avsevärt utvidgats och moderniserats. Gasen tillverkas numera i kammarrugnar, vilka som biprodukt giva en för värmeledningar särskilt lämplig koks. På hösten 1919 inställdes driften vid Klaragasverket; verket nedlades definitivt hösten 1922. — En större administrationsbyggnad, som uppfördes vid Torsgatan, togs i bruk år 1906.

Stat år 1927. Utgifter: 11,517,200 kr. (därav att täckas med länemedel 800,000 kr.); inkomster: 11,546,000 kr.

Överingenjör (27).

Hultman, G. H. (förordn. t. o. m. ³¹/s 1930); t. »gasverket»; mottagningstid: 2—3, lördagar och helgdagsaftnar 1—1,30.

Gasverkets kansli.

Torsgatan 22, Va.; t. »gasverket»; expeditionstid: 9—5, lördagar och helgdagsaftnar 9—2.

Bokhållare (15).

Forssell, K. G.

En *extra bokhållare* (4,500 kr.), en *kontorsskrivare* (11), två *stenografer* (7), en *vaktmästare* (6).

Försäljningsexpeditionen.

Torsgatan 24, Va.; t. »gasverkets koks-försäljning»; expeditionstid: 9—5, lördagar och helgdagsaftnar 9—2.

Föreståndare.

Carell, S. T., bokhållare (17).

Bokhållare och kassör (15).

Morén, O. W.

Bokhållare.

Håkansson, G. H. (15; se sid. 222); Lindvall, J. V. A. (13).

En *extra bokhållare* (4,200 kr.), ett *extra kontorsbiträde* (1,860 kr.), en *expeditionsvakt*.

Värtagasverket.

Värtan; t. 711 82, 729 51, 729 86, Norr 74 26, Norr 82 48; expeditionstid: 8,30—4,30, lördagar och helgdagsaftnar 8,30—1,30.

Förste ingenjör för driften (24)

(nuv. inneh. kvarstår å 1911 års lönestat: grupp 17, konjunkturtillägg 2,000 kr., bostad, värme, lyse och planteringsland).

Morén, K. E.; mottagningstid: 2—3, lördagar och helgdagsaftnar 1—1,30.

Ingenjörer för driften (20)

(nuv. inneh. kvarstår å 1911 års lönestat: grupp 14, konjunkturtillägg 2,000 kr., bostad, värme, lyse och planteringsland).

Dahlin, O. B.; Fredriksson, V. J. V.

Ingenjör för driften (20).

Jeanson, K. B. H.

Byråingenjör (22).

Molin, A. G.

Laboratorieföreståndare (19).

Qvarfort, S. G.

Tre *kemister* och *laboranter* (4,800—3,060 kr.), tre *ritare* (4,500—2,700 kr.), en *laboratorievakt*.

Iv.

Iv. *Förste gasmästare* (17).

Ekman, O. G.

Tre gasmästare (15).

Förste verkmästare (17).

Sjölund, K. J.; Danielsson, S. E.; Ström, G. A.

Två verkmästare (15).

Bokföringsavdelningen.

Kamrerare (19).

Malmborg, E. K. G.

Bokhållare.

Idholm, K. G. (17); Gihl, C. I. E., Jaensson, K.

B. (15); Sköld, E. E. E., Törngren, B. T.

O., Rehnberg, A. O., Johnsson, J. A. G. (13).

En kontorsskrivare (11), en extra bokhållare (4,200 kr.), ett extra kontorsbiträde (3,300 kr.), två expeditionsvakter.

Förrådskontoret.

Förrådsförvaltare (18).

Bergstrand, K. H.

Bokhållare.

Eklöf, E. A. (17); Strandberg, K. W. (15);

Ericson, H. T. S., Andersson, V. G. (13).

En förrådsästare (13).

Dessutom vid Värtagasverket: två maskinister (12), fem förmän (12), tio förmän (11), fem förmän (10), tre förrådsvakter (6) och sex portvakter (6) samt 228 arbetare (vid 1927 års början).

Distributionen.

Torsgatan 22, Va.; t. »gasverket»; expeditionstid: 9—5. lördagar och helgdagsaftnar 9—2.

Förste ingenjör (24).

Lewin, R. C.; mottagningstid: 2—3, lördagar och helgdagsaftnar 1—1,30.

Byrå för tekniska utredningar.

Byråingenjör (22).

Danielson, A.

Extra byråingenjör

(7,200 kr.).

Wennerbärg, P. A.

Tre ritare (4,800—2,820 kr.).

Provköket.

Torsgatan 26, Va.

Hemkonsulent

(3,300 kr.).

Andersson, f. Jönsson, Elina V.

Bokföringsavdelningen.

Bokhållare.

Svensson, N. G. A. (17); Ahlfelt, K. H. (15);

Nilsson, G. D. (13).

Rörnäts- och gatubelysningsavdelningen.

Ingenjör (20)

(nuv. inneh. kvarstår å 1911 års lönestat: grupp 14, konjunkturtillägg 2,000 kr., bostad, värme och lyse).

Hybbinette, N. F.

Förste verkmästare (17).

Johansson, A. G.

Två verkmästare (15).

Bokhållare (13).

Stenberg, N. G.

En kartritare (4,800 kr.).

Installations- och verkstadsavdelningen.

Ingenjör (20)

(nuv. inneh. kvarstår å 1911 års lönestat: grupp 14, konjunkturtillägg 2,000 kr., bostad, värme och lyse).

Cederström, E. B.

Extra ingenjör för ackquisition

(7,200 kr.)

Holmgren, G. M.

Förste verkmästare (17).

Karlsson, K. L.; Södergård, E. E. E.

Bokhållare.

Gillstedt, A. H. (17); Carlsson, S. V. (13).

En kontorsskrivare (7), ett kontorsbiträde (5).

Norra utställningen.

Kungsgatan 54, C.; t. »gasverket».

Södra utställningen.

Västra Slussgatan, Sö.; t. »gasverket».

Mätare- och kontrollavdelningen.

Ingenjörer.

Larson, J. V. (19); Schylow, T. E. (18).

Förste verkmästare (17).

Stenberg, C. F. L.

En verkmästare (15).

Bokhållare (13).

Harlén, C. G.; Widegren, E. M.

En extra bokhållare (4,200 kr.).

Förrådskontoret.

Förrådsförvaltare (18).

Rossing, C. A. E.

Bokhållare.

Nyström, J. D., Bergschöld, F. E. (15); Fredrikson, E. G., Samuelson, K. A. W., Berg, I. J. (13).

En förrådsmästare (13).

Avdelningen för avläsning och uppbörd.

Uppbördschef (19).

Sirfeldt, C. A.

Bokhållare (17).

Lindström, K. F., Jörne, T. (räkningskontoret); Ekstrand, G. M. (avläsning och inkassering); Schönhult, S. I. M. (expedition).

Bokhållare.

Larsson, J. E., tjl. (se sid. 222), Anderson, E. V., Jönsson, E. W. (15); Keyser, F. R., Fröding, V. K. H., Broman, I. R., Johannisson, G. V., Fagerström, J. V. (13).

Två extra bokhållare (4,200 kr.), två kontorsskrivare (9), fyra kontorsskrivare (7), fyra kontorsbiträden (5), två extra kontorsbiträden (2,820—1,860 kr.).

Tre uppbördsförmän (12); tre centraluppbördsmän (11), fyrtio uppbördsmän (10), tre extra uppbördsmän (3,900—3,180 kr.), en förmän (11), fem förmän (10), tre förmän (9), en extra förmän (3,660 kr.), ett utställningsbiträde (3,420 kr.), en extra värmeledningskötare och reparatör (3,300 kr.), två automobilförare (7), två förrådsvakter (6), en klockvakt (5), tre portvakter (5), två extra telefonister (2,580—2,100 kr.), sex expeditionsvakter samt 251 arbetare (vid 1927 års början).

Elektricitetsverket.

Adresser, telefoner m. m.: se nedan.

Expeditionstid: 9—5, lördagar och helgdagsaftnar 9—2.

På grund av motion, väckt 1887 inom stadsfullmäktige, inkom gasverksstyrelsen i oktober 1889 med förslag till anläggning av ett elektricitetsverk för större delen av Norrmalm, avsett till en början för endast 10,000 lampor, men för en framtida utvidgning till 30,000 lampor. Detta förslag antogs av stadsfullmäktige den 1 december 1889. Sedan tomten nr 6 i kv. Hästen (Regeringsgatan 38) blivit inköpt, ansgo stadsfullmäktige den 19 december 1890 medel för anläggningens utförande. Den 1 september 1892 öppnades Brunebergverket — såsom stationen kallades — officiellt, och voro då 1,024 glödlampor inkopplade. Verket utvidgades sedermera väsentligt i mån av behov. Under åren 1911—1912 borttogos ångmaskinerna och ombyggdes verket till enbart understation.

Den 1 juni 1900 biföll stadsfullmäktige gasverksstyrelsens hemställan att, på det att hela

staden måtte kunna förses med elektrisk ström för lyse och kraft, låta utföra ett ångkraftverk i Hjorthagen — den blivande elektriska huvudstationen vid Värtan — med därtill hörande understationer och ledningsnät.

Det nya elektricitetsverket vid Värtan med dess understationer i staden blev i det närmaste fullbordat till sin första utbyggnad under år 1903 och började sin verksamhet den 30 september samma år, då ström för första gången utsläpptes från Tulestationen. Kronobergsstationen började sin verksamhet den 14 oktober s. å. och Katarinastationen den 3 november s. å. Till Brunebergverket levererades ström från Värtaverket första gången den 28 november s. å. Djurgårdsstationen färdigbyggdes 1906, Enskedestationen 1911, Nybohovsstationen och Lillsjöstationen 1914, Östermalmstationen 1925 samt Högalidsstationen 1926.

Under år 1905 inköptes från Söderfors aktiebolag ett flertal forars i Dalälven till ett pris av ca 1,150,000 kr. för en blivande vattenkraftstation, benämnd Untraverket. Arbetet med verkets utbyggande påbörjades 1912 och kunde, sedan byggnadsförlaget i oktober 1914 vunnit laga kraft, upptagas i full utsträckning. Den 23 december 1918 levererades för första gången energi från Untra till Stockholm, och år 1921 avslutades hela utbyggnaden. Untraverket kan nu med sina fyra turbiner å 10,000 hkr av Dalälvens vattenkraft uttaga 40,000 hkr för överförande till Stockholm. Kostnaden för anläggningen i dess helhet har uppgått till 27,489,987.78 kr.

På grund av det under senare tid alltmer ökade behovet av elektrisk energi för olika ändamål har det emellertid visat sig, att Untraverket inom relativt få år ej längre torde kunna tillgodose Stockholms hela behov av vattenkraft. För att tillförsäkra staden möjlighet att fylla dess framtida behov i detta hänseende inköpte staden 1920 den i Indalsälven belägna Svarthälsforsen för en kostnad av omkring 1,350,000 kr. Fullt utbyggd och efter vissa sjöregleringar beräknas Svarthälsforsen kunna lämna 60,000 hkr.

På grund av ändrade konjunkturförhållanden har emellertid Svarthälsforsens utbyggande måst uppskjutas till en senare tidpunkt. För att täcka det hastigt växande behovet av elektrisk energi beslöt stadsfullmäktige den 31 maj 1926 i stället att tillsammans med Sandvikens jernverksaktiebolag utbygga den nedanför Untraverket i Dalälven belägna Lanforsen. För detta ändamål bildades den 18 juni 1926 ett bolag, Lanforsens kraftaktiebolag, i vilket Stockholms stad ingått som delägare med $\frac{2}{3}$ och Sandvikens jernverksaktiebolag med $\frac{1}{3}$ av aktiekapitalet. Fallet är avsett att utbyggas successivt; elektricitetsverket beräknas efter första utbyggnaden där kunna erhålla 12,600 hkr. samt, när fallet är fullt utbyggt, 32,600 hkr. Lanverket beräknas kunna tagas i bruk senast år 1932. Stockholms stad har tecknat aktier för 3,000,000 kr. i Lanforsens kraftaktie-

IV.

Iv. bolag och har dessutom förbundit sig att tillsammans med Sandvikens järnverksaktiebolag teckna borgen intill ett belopp av 9,300,000 kr. för de lån, som av det nya bolaget behöva upptagas för kraftanläggningens utförande.

Beträffande Dalälvens regleringsförening u. p. a. och Indalsälvens regleringsförening u. p. a. se sid. 329.

F. n. pågår genom särskilda av industriverkstyrelsen tillkallade sakkunniga utredning angående grundlinjerna för den fortsatta utvecklingen av elektricitetsverkets anläggningar.

Stat år 1927. Utgifter: 17,020,900 kr. (därav att täckas med lånemedel 1,413,000 kr.); inkomster: 18,392,200 kr.

Överingenjör (27).

Decker, A. (förordn. t. o. m. ^{30/9} 1927); Tulegatan 13, Va.; t. »elektricitetsverket»; mottagnings-: 2—3, lördagar och helgdagsaftnar 1—1,30.

Elektricitetsverkets kansli.

Tulegatan 13, Va., t. »elektricitetsverket».

Bokhållare (18).

Lindqvist, C. E. O., aktuarie.

Bokhållare.

Gustafsson, K. F. (15); Alsén, E. D. J., Gilljam, E. W. (13).

Tre stenografer (7), ett extra biträde (3,420 kr.), sex extra stenografer, kontorsbiträden och telefonister (2,640—1,860 kr.), fyra expeditiionsvakter.

Driften.

Tulegatan 13, Va.; t. »elektricitetsverket».

Förste ingenjör (24).

Richson, E. H.; mottagnings-: 2—3, lördagar och helgdagsaftnar 1—1,30.

Driftchef vid understationerna (22).

Andreasson, E. M.

Ingenjör (20).

Dahl, A. M.

Extra ingenjör

(5,100 kr.).

Dahlgren, F. A.

Fyra ritare (5,400—4,200 kr.).

Förste verkmästare (17).

Nilsson, K. E.

Fyra verkmästare (15), två extra verkmästare (5,100 kr.).

Untraverket.

Postadress: Orrskog; t. Tierp 57.

Driftchef (22).

Hollstein, J. A. G.

Förste verkmästare (17).

Hammarlund, K. A.

Övermaskinist (17).

Hedling, K. K.

Bokhållare (17).

Vakant, t. f. Lagerquist, K. H., bokhållare (13).

En extra bokhållare (4,530 kr.), en förrådsförmän (10), ett extra verkmästarebiträde (3,180 kr.), en expeditiionsvakt.

Värtaverket.

Värtan; kontoret: t. 744 23, 744 24; maskinrummet: t. 744 47.

Driftchef (22).

Lindblad, B. E.

Ingenjör (20)

(nuv. inneh. kvarstår å 1911 års lönestat: grupp 14, konjunkturtillägg 1,000 kr., bostad, värme, lyse och planteringsland).

Holmberg, K. R.

Extra ingenjörer

(6,900—3,900 kr.).

Larsson, K. E.; Gustavsson, F. H.; Berg, O. T.; Fixén, O. V.; Svedblad, P. T.

Övermaskinist (17).

Schjörling, Y. G.

Förste verkmästare (17).

Råman, C. A.

Tre biträdande övermaskinister (15), en extra verkmästare (5,100 kr.).

Bokhållare.

Ström, N. D. (17); Holmgren, K. A. (15); Broström, T. (13).

Ett extra kontorsbiträde (1,980 kr.), en förman (10) (vakant), en förrådsförmän (10), ett verkmästarebiträde (8), en extra förråds-vakt (2,880 kr.), ett extra verkmästarebiträde (2,400 kr.), en portvakt (4), en extra portvakt (780 kr.), en expeditiionsvakt.

Tulestationen.

Tulegatan 9 & 11, Va.; t. 13684, Norr 19757.

Fyra stationsförmän (12).

Brunkebergssstationen.

Regeringsgatan 38, C.; t. Norr 207 18.

Fyra stationsförmän (11).

Östermalmsstationen.

Styrmansgatan 48, Ö.Dj.; t. 760 53.

Fyra stationsförmän (12).

Kronobergsstationen.

Kungsholmsgatan 55—57, C.; t. Norr 167 06.

Fyra stationsförmän (11).

Katarinastationen.

Kapellgränd, Sö.; t. Söder 137 76.

Fyra stationsförmän (12).

Högalidsstationen.

Krummakaregatan 33, Sö.; t. Söder 314 57.

Två stationsförmän (11), en stationsförmän (10).

Djurgårdsstationen.

Djurgården, Ö.Dj.; t. Norr 48 23.

Två stationsförmän (10).

Enskedestationen.

Enskede; t. Söder 334 43.

Tre stationsförmän (10).

Nybohovsstationen (Brännkyrka).

Liljeholmen; t. Söder 348 90.

Fyra stationsförmän (10).

Lillsjöstationen (Bromma).

Lillsjönäs, Ulvsunda; t. Norr 8 20.

Fyra stationsförmän (10).

Dessutom för driften: *tjugusex maskinister* (12) (därav en tjl. och förordn. som extra verk-mästare), tre *extra maskinister* (3,540 kr.), nio *elektromaskinistförmän* (12), tre *stationsförmän* (12) (därav två tjl. och förordn. som extra ritare, resp. extra verk-mästare), tre *förmän* (12) (därav en tjl. och förordn. som extra verk-mästare), en *förmän* (11), två *batteriförmän* (10), tre *förmän* (10), fyrtiofyra *elektromaskinister* (9) samt 313 *arbetare* (vid 1927 års början).

Distributionen.

Tulegatan 13, Va.; t. »elektricitetsverket».

Förste ingenjör (24).

Wallér, C. H.; mottagnings-tid: 2—3, lördagar och helgdagsaftnar 1—1,30.

Ingenjör (20)

(növ. inneh. kvarstår å 1911 års lönestat: grupp 13, konjunkturtillägg 1,500 kr., bostad, värme och lyse).

Klingberg, K. Hj.

Ingenjörer (19).

Dalén, G. E. A.; Egnell, E. A.

Förste verk-mästare (17).

Bergqvist, S. E.

En verk-mästare (15), ett verk-mästarebiträde (8).

Bokhållare.

Sundstrand, G. D. (18); Mathson, L. A. W., Spång, P. E., tjl. (se sid. 68) (17); Grändell, J. G., Wirén, C. G. L. (15); Kristoffersson, J., Eriksson, N. G. J., Holmberg, O. G:son, Wisell, E. B., Lambert, C. G. L., Karlén, K. H. H., Pettersson, E. H. (13).

Två extra bokhållare (4,200—3,900 kr.), ett kontorsbiträde (5), fyra extra kontorsbiträden (1,860 kr.), fyra expeditivsvakter.

Ledningsnäten.

Tulegatan 13, Va.; t. »elektricitetsverket».

Förste ingenjör (24).

Laurell, K. J.; mottagnings-tid: 2—3, lördagar och helgdagsaftnar 1—1,30.

Ingenjör (20).

Block, J. L.

Ingenjör (19)

(növ. inneh. kvarstår å 1911 års lönestat: grupp 13, konjunkturtillägg 1,500 kr., bostad, värme och lyse).

Ringström, R. G.

Förste verk-mästare (17).

Ohrling, A. W.

Två verk-mästare (15).

Bokhållare.

Ramberg, J. S. (15); Palmberg, C. G. L. (13).

Fem ritare (3,900—3,540 kr.).

Dessutom vid ledningsnäten: tre *förmän* (12), två *förmän* (10), en *extra förmän* (4,140 kr.), ett *verk-mästarebiträde* (8), två *extra verk-mästarebiträden* (3,180—2,880 kr.) samt 94 *arbetare* (vid 1927 års början).

Byrå för tekniska utredningar.

Tulegatan 13, Va.; t. »elektricitetsverket».

Byråingenjörer (22).

Widström, A. D.; Erikson, E.

Två ritare (5,700—3,300 kr.).

Verkstäderna.

Tulegatan 13, Va.; t. »elektricitetsverket».

Förste verk-mästare (17).

Svensson, C. A.

Två verk-mästare (15), två förmän (12), två förmän (11), en förmän (10), två verk-mästarebiträden (8) (därav en vakant), en automobilförmän (7), en extra automobilförmän (3,300 kr.), en extra värmeledningsskötare (3,000 kr.), en portvakt (4), en extra portvakt (780 kr.) samt 154 arbetare (vid 1927 års början).

Ackvisitionsavdelningen.

Tulegatan 13, Va.; t. »elektricitetsverket».

Ingenjör

(för ackvisition och i samband därmed stående utredningar)
(högst 3,100 kr.).

Rahm, C. O.

Utställningen.

Regeringsgatan 38, C.; t. 66 27, Norr 10 02.

Föreståndare

(6,300 kr.).

Nissar, J. W., förmän (se nedan).

Två biträden (4,200—2,100 kr.).

IV.

Uppbördsavdelningen.

Tulegatan 13, Va.; t. »elektricitetsverket».

Uppbördschef (19).

Eckerström, L. A.; mottagningstid: 2—3, lördagar och helgdagsaftnar 1—1,30.

Kontraktsteckning.

Bokhållare.

Österman, G. H. (17); Millstein, O. F. M. (13).

En *extra bokhållare* (4,200 kr.), en *uppbördsman* (10) (för inkassering av depositioner), en *expeditionsvakt*.

Arvläsning.

Bokhållare.

Ericsson, G. E. (17); Kjellqvist, F. J. H. (15).

En *extra bokhållare* (4,200 kr.), sex *förmän* (därav en tjl.; se ovan) (12), *sjutton uppbördsmän* (10), *sjutton extra uppbördsmän* (3,660—3,420 kr.), fyra *expeditions-vakter*.

Debitering och inkassering av strömvavgifter.

Bokhållare.

Östervall, C. J. (17); Wetzdorff, K. E. B. (15); Rydberg, W. O., Biriell, E. P. V., Möller, E. O. V., Molin, G. P., Westerlund, G. A. V. (13).

Sju *extra bokhållare* (3,900—3,300 kr.), en *kontorsskrivare* (9), två *kontorsskrivare* (7), åtta *kontorsbiträden* (5), tre *extra kontorsbiträden* (2,580—1,680 kr.), en *central-uppbördsman* (11), *tjugutva uppbördsmän* (10) (därav en vakant och en tjl.), fem *extra uppbördsmän* (3,960—3,660 kr.) (därav två tjl. och förordn. som ord. uppbördsmän), en *expeditionsvakt*.

Inbetalning av strömvavgifter och inkassögöromål utanför den vanliga inkasseringen.

Bokhållare.

Gustafsson, K. G. A. (17); Löfgren, K. R. (13).

Två *extra bokhållare* (3,900—3,300 kr.), tre *centraluppbördsmän* (11), en *expeditionsvakt*.

Räkenskaps- och kassakontoret.

Tulegatan 13, Va.; t. »elektricitetsverket».

Kamrerare (19).

Ahlström, J. G.

Kassör (17).

Carlsson, A. T.

Bokhållare.

Bergwall, C. T. (17); Ullman, P. R., Fagerell, J. V. W., Nyström, K. T. (15); Guldbrand, S. G., Hellgren, H. M. (13).

En *extra bokhållare* (3,060 kr.), en *expeditionsvakt*.

Förrådskontoret.

Tulegatan 13, Va.; t. »elektricitetsverket».

Förrådsförvaltare (19).

Nylén, A. E.; mottagningstid: 2—3, lördagar och helgdagsaftnar 1—1,30.

Bokhållare (17).

Stenrot, J. A. T., förrådsförvaltarens assistent;
Eriksson, K. E. M.

Inköpsavdelningen.

Bokhållare.

Thunholm, D. N. V. (15); Trotter, J. K. (13).

Räkningsavdelningen.

Bokhållare (13).

Söderberg, K. S.; Eriksson, E. H.

Ett *extra kontorsbiträde* (1,860 kr.).

Bokföringsavdelningen.

Bokhållare.

Söderlind, R. D.; Trotz, G., (15); Blom, E. H. (13).

Två *expeditionsvakter*.

Förråden.

Huvudförrådet.

En *förrådsmästare* (13), två *förråds-vakter* (6).

Värtaförrådet.

Se Värtaverket.

Untraförrådet.

Se Untraverket.

Husbyggnadsavdelningen.

Tulegatan 13, Va.; t. »elektricitetsverket».

Arbetschef

(12,000 kr.).

Hansson, A. G.; mottagningstid: 2—3, lördagar och helgdagsaftnar 1—1,30.

Arkitekt

(7,500 kr.).

de Frumerie, G.

Byråingenjör

(7,200 kr.).

Olsson, G. I.

Byggnadsingenjörer

(6,300—5,700 kr.).

Andersson, G. N.; Barke, K. F.; Eigert, R. E.

Byggmästare

(6,500 kr.).

Hultman, C. V.

En *verkmästare* (4,200 kr.), fem *ritare* (4,140—3,300 kr.), samt 104 *arbetare* (vid 1927 års början).

Belysning av gator och allmänna platser.

Gas- och elektricitetsverken ombesörja belysningen av gator och allmänna platser. Belysningen sker dels med gas, dels med elektricitet och dels med fotogen. Antalet för gatubelysningen avsedda lyktor utgjorde vid 1927 års ingång: gaslyktor 5,653 st., fotogenlyktor 55 st. och elektriska lyktor 7,291 st.

Lykttändarpersonalen ombesörjer gas- och oljebelysningen; den elektriska belysningen, som tändes och släcks medelst automatiska anordningar, skötes av elektricitetsverkets montörer. Staden är indelad i tre lykttändardistrikt, vart och ett med sin förman och 21 å 23 lykttändare (se nedan).

Längsta lystiden är den 25 december, då lyktorna tändas kl. 3,45 e. m. och släckas kl. 8,30 f. m.

Stat år 1927. Gasbelysningen: Utgifter (förutom gasförbrukning, ränta och amortering): 305,000 kr. Oljebelysningen: Utgifter (jfr ovan): 14,000 kr. Elektricitetsbelysningen: Utgifter (jfr ovan): 270,000 kr.

Avlöningar. Förmän: lönegrupp 9. Lykttändare: 3,384—3,084 kr.

Lykttändardistrikt.

1:a distriktet.

Vaktrum: Hornsgatan 92, *Sö.*

Personal: 1 förman och 23 lykttändare.

2:a distriktet.

Vaktrum: Skepparegatan 34, *Ö. Dj.*

Personal: 1 förman och 25 lykttändare.

3:e distriktet.

Vaktrum: Förutv. Klaragasverket, Vintervägen, *C.*

Personal: 1 förman och 21 lykttändare.

Inalles sålunda 3 förmän och 69 lykttändare; dessutom äro anställda 4 *sifonpumpare*.

Gas- och elektricitetsledningsentreprenörer.

Gasledningsentreprenörer.

Arbete med nyanläggning, utsträckning, förändring eller reparation av till stadens gasverk ansluten gasledning får icke utföras av annan än den, som blivit av industriverkstyrelsen antagen som entreprenör för dylika arbeten.

Reglemente. Bestämmelser rörande entreprenörsrättigheter för gasledningsarbeten i Stockholm med instruktion för antagna entreprenörer, utfärdade av industriverkstyrelsen den 2 maj 1924.

(Firmainnehavarna äro ej i egenskap av entreprenörer upptagna i kommunalkalenderns personalavdelning.)

AB. Beskow & C:o; Högbergsgatan 30 A, *Sö.*; t. Söder 54 25, Söder 89 05.

AB. Björnberg & Wikström; Surbrunnsgatan 26, *Va.*; t. Vasa 30 53, Vasa 73 25.

AB. Clausens Gas- och Vattenledningsaffär; Tunnelgatan 16, *C.*; t. Clausens.

AB. A. Conilton; Hjärnegatan 6, *C.*; t. Kungsh. 10 75, 339 89.

AB. Fahnehjelm & C:o; Luntmakaregatan 14, *C.*; t. 2 38, Norr 25.

AB. M. Færdén; Kungstensgatan 10, *Va.*; t. Vasa 3 74, Vasa 3 85, Vasa 4 51, Vasa 5 45.

AB. Gas, vatten och värme; Oxtorgsgatan 7, *C.*; t. Norr 164 00, Norr 164 24, Norr 164 30.

AB. Carl Hansson; Upplandsgatan 20, *Va.*; t. 855 07, Vasa 58 11.

AB. Installationsfirman Sel; Sibyllegatan 49, *Ö.*; t. Österm. 73 18, 734 20.

AB. Installatör; Norrlandsgatan 9, *C.*; t. 31 20, Norr 62 88.

AB. Jurell & Nordstedt; Adolf Fredriks kyrkogata 2, *C.*; t. 57 44, Norr 57 44.

AB. J. M. Lundholm; Hornsgatan 40, *Sö.*; t. Norr 325 10.

AB. Knut Lundquist; Luntmakaregatan 27, *C.*; t. Norr 10 72, Norr 10 73.

AB. P. Naumburg & C:o; Norrlandsgatan 24, *C.*; t. 11 75, Norr 74 04.

AB. A. Rundquist & C:o; Jakobsbergsgatan 23, *C.*; t. 3 03, Norr 46 09.

AB. Axel Sjögren & C:o; Mästersamuelsgatan 34, *C.*; t. Axel Sjögren & C:o.

AB. P. A. Sjögren; Mästersamuelsgatan 16, *C.*; t. P. A. Sjögren.

Ahlsien & C:o; St Eriksgatan 31, *C.*; t. Kungsh. 77 93.

Ahnner, Harald; Riddaregatan 17, *Ö. Dj.*; t. 736 84, Norr 46 84.

Berggrens rörledningsaffär; Sibyllegatan 41, *Ö.*; t. 709 80, Norr 42 20.

Billmans fabriks- och handels-ab.; Regeringsgatan 88, *C.*; t. 48 11.

Blomgren, E. A.; Liljegatan 8, Hagalund; t. Hagalund 2 17 (endast inom Hagalund).

Bromma rörledningsaffär; Alviksvägen 75, Äppelviken; t. Äppelviken 156 (endast inom Bromma).

Bröderna Liljeblads rörledningsaffär; Folkungagatan 16, *Sö.*; t. Söder 3 88.

Bröderna Westerlunds rörledningsaffär; Västerled 25, Äppelviken; t. Äppelviken 9 32 (endast inom Bromma och Brännkyrka).

Carlsson, S. J., & C:o; Stora Katrineberg 24, Liljeholmen; t. Liljeholmen 1 05 (endast inom Brännkyrka).

Centrala rörlednings-ab.; Sjölagårdsgatan 10, *St.*; t. Norr 152 10, Norr 189 10.

Dahlgren, G. N.; Döbelnsgatan 44, *Va.*; t. Vasa 10 13 (endast inom Bromma och Brännkyrka).

Eriksson & Olsson; Stockholmsvägen 35, Enskede; t. Enskede 10 50 (endast inom Brännkyrka och Bromma).

Fackföreningarnas byggnadsproduktion, förening u. p. a.; Barnhusgatan 20, *C.*; t. Norr 163 78, Norr 165 87, Norr 167 52.

Hellman & Son; Hornsgatan 145, *Sö.*; t. Söder 311 57.

Johansson, J. L., & Co.; Birgerjarlgatan 106, *Va.*; t. 856 75, Norr 56 75.

Jonsson, J. A.; Liseberg 48, Älvsjö; t. Liseberg, 46, Örby 2 04 (endast inom Brännkyrka).

- IV.** **Kjellberg, G. W.;** Vegagatan 8, Sundbyberg; t. Sundbyberg 12 51 (endast inom Sundbyberg, Råsunda och Lilla Alby).
Korsners rörlednings-ab.; Rådmansgatan 59, *Va.*; t. Vasa 142 90, Vasa 142 95.
Lindéns rörlednings-ab.; Kungsgatan 73, *C.*; t. 322 42, Kungsh. 35 28.
Ljungberg, J. A., & C:o; Sjölagårdsgatan 9, *St.*; t. 262, Norr 27 19.
Lundqvist, J., & C:o; Döbelnsgatan 54, *Va.*; t. Vasa 177, Vasa 35 19.
Pehrson, K.; Klyftvägen, tomt 26, Kungsholms villastad; t. Ulvsunda 145 (endast inom Bromma).
Rörlednings-ab. Montör; Rensgatan 5, *Va.*; t. Vasa 138 72, Vasa 138 73.
Rörlednings- och installations-ab. S. J. F.; St Eriks-gatan 35, *C.*; t. Kungsh. 46 98, Kungsh. 79 88.
Sylvan, Herman; Jakobsbergsgatan 27, *C.*; t. Norr 95 26.
Söders rörledningsaffär; Södermannagatan 11, *Sö.*; t. Söder 134 35, Söder 320 10.
Widebergs, Sven, Eftfr., K. Elmén; Blasieholms-gatan 3, *C.*; t. 50 46, Norr 74 06.
Värmelednings-ab. Calor; Arbetaregatan 32, *C.*; t. 340 31, Norr 62 84.

Elektricitetsverkets installatörer.

Arbete med nyanläggning, utsträckning, förändring eller reparation av till stadens elektricitetsverk anslutna elektriska ledningar och apparater får icke utföras av annan än den, som av industriverksstyrelsen antagits som installatör för dylika arbeten. Installatörer äro av två slag, *entreprenörer* och *installationsmästare*. Entreprenör äger rätt att utföra alla slag av installationsarbeten; installationsmästare däremot endast sådana arbeten av mindre omfattning (jfr nedan).

Reglemente. Bestämmelser rörande installatörsrättigheter för Stockholms elektricitetsverk, antagna af industriverksstyrelsen den 27 febr. 1923. (Firmainnehavarna äro ej i egenskap av installatörer upptagna i kommunalkalenderns personalavdelning.)

Entreprenörer.

Efter arbetstidens slut kunna fel anmälas till *elektriska entreprenörernas central-ställen för felanmälningar*: t. Norr 47 14, Vasa 107 66, Norr 127 42, Kungsh. 62 81, Kungsh. 63 68, Söder 306 43, Älsten 3 40.

- A. E. G., Elektriska ab.,** filial i Stockholm; Sveavägen 21, *C.*; t. »A. E. G.».
Ahlsons elektriska ab.; Birgerjarlsgatan 31, *C.*; t. 144 19, Norr 146 05, Norr 17 11.
Allmänna svenska elektriska ab.; Klarabergsgatan 21, *C.*; t. »Asea».
Berg & C:o, Chr., Nya elektriska ab.; Tunnelgatan 20 A, *C.*; t. 139 29, 135 99.
von Brömssen, Adolph, Ingenjörsfirma; Kungsgatan 56, *C.*; t. 114 64 (endast för hissar).

- Elektriska bolaget Poljes & Wettermark;** Regeringsgatan 31, *C.*; t. 85 69, Norr 56 51, Norr 123 55.
Fackföreningarnas byggnadsproduktion, förening u. p. a.; Barnhusgatan 20, *C.*; t. Norr 163 78, Norr 165 87, Norr 167 52, Norr 6 48.
Graham Brothers ab.; Norr Mälarstrand 34, *C.*; t. »Graham Brothers».
Heilborns, Aug., elektricitetsbyrå; Drottninggatan 55, *C.*; t. 17, Norr 58 00.
Installationsfirman Sel, ab.; Sibyllegatan 49, *Ö.*; t. 734 20, Östern. 73 18.
Järnhs elektriska ab.; Malmstorgsgatan 8, *C.*; t. 108, 42 08, Norr 80 32, Norr 94 13, Norr 213 13.
Luth & Roséns elektriska ab:s filial; Drottninggatan 10, *C.*; t. Norr 108, Norr 380, Norr 3 81, Norr 83 62.
Löfquists, Hjalmar, elektriska ab.; Birgerjarlsgatan 23, *C.*; t. 5 03, 714 03, Norr 76 10.
Rudhammar & C:o, Elektriska ab.; Kungsgatan 56, *C.*; t. 105 36, Norr 46 24.
Siemens-Schuckert, Elektriska ab.; Kaptensgatan 6, *Ö. Dj.*; t. »Siemens-Schuckert» och Norr 50 90.
Skandia, Elektriska ab.; Tunnelgatan 14, *C.*; t. Norr 326 30.
Småindustrier, ab.; Klevgränd 2, *Sö.*; t. Söder 15 16, Söder 71 62.
Werdenhoffs elektriska ab.; Biblioteksgatan 9, *C.*; t. 44 27, 44 28, 214 28, Norr 92 64.

Installationsmästare.

Installationsmästare äger endast rätt att utföra installationsarbete å anläggningar, som huvudsakligen äro avsedda för belysning och endast omfatta tvåledareanläggningar för 220 volt likström eller enfasanläggningar för lågspänd växelström.

- Björk, I. G. L.;** Smedslättstorget 55, Smedslätten; t. Äppelviken 13 25.
Ericson, C. E.; Fleminggatan 67, *C.*; t. Kungsh. 8 21.
Eriksson, E. A.; Folkungagatan 95, *Sö.*; t. Söder 301 54.
Fredriksson, J.; Karlbergsvägen 36, *Va.*; t. 855 57, Norr 62 57.
Gustafsson, G. W.; Vegagatan 11, *Va.*; t. Vasa 3771.
Hjelmström, E. A.; Hornsgatan 19 B, *Sö.*; t. Söder 39 78, Söder 339 78.
Jansson, K. A.; Roslagsgatan 54, *Va.*; t. Vasa 151 44.
Karlsson, K. E.; Grevgatan 29, *Ö. Dj.*; t. 739 87.
Lennström, E. V.; Skräddaregränd 2 B, *St.*; t. Norr 165 83, Norr 91 60.
Lundberg, C. J. I.; Årstadal 14, Liljeholmen; t. Liljeholmen 2 03.
Lundh, B. H.; Ringvägen 14, *Sö.*; t. Söder 305 39.
Nilsson, P.; Stockholmsvägen 47, Enskede, t. Enskede 1, Enskede 10 93.
Nordling, K. G.; Skånegatan 20, *Sö.*; t. Söder 358 84.
Råhlén, Seth; Timmermansgatan 15, *Sö.*; t. Söder 30 32.

Stockholms stads hamnstyrelse och i samband därmed stående institutioner.

Hamnstyrelsen.

Katarinavägen 13 A och Stadsgården 14—16, Sö.; t. »hamnstyrelsen». Styrelsen sammanträder i regel varannan helgfri onsdag kl. 7,30 e. m.

I gamla tider ägde Stockholm en hamnstyrelse, »kommitterade för börs-, hamn- och brobyggnader». Senare hava frågor rörande stadens hamnväsende handlagts av drätselnämnden efter dess upprättande år 1864. År 1875 väcktes ett förslag om upprättande av en särskild hamnstyrelse, vilket emellertid avslogs av stadsfullmäktige 1881. I början av år 1898 uppdrog beredningsutskottet åt delegerade att utreda frågan om lämpligaste ordnandet av stadens hamnväsen, antingen genom särskild styrelse eller annorledes. Detta uppdrag ledde till att stadsfullmäktige antog en ändring i instruktionen för handels- och sjöfartsnämnden, varigenom denna nämnd icke blott ålades att avgiva utlåtanden i hamnfrågor, då sådana begärdes, utan även berättigades att på eget initiativ göra framställning i hithörande ämnen, i samband varmed nämnden fick rätt att tillsätta särskilda delegerade för handläggning av hamnärenden (»hamndelegerade»). År 1903 väcktes hos stadsfullmäktige åter förslag om upprättande av en särskild hamnstyrelse, vilken motion remitterades till den s. k. omorganisationskommittén, som inkom med förslag i ämnet, varefter fullmäktige den 16 mars 1908 beslöt att inrätta en särskild hamnstyrelse för Stockholm, som med år 1909 trädde i verksamhet.

I samband med ombildningen av den centrala stadsförvaltningen och på grundval av ett av särskilda kommitterade för hamnväsendets omorganisation utarbetat förslag har ny instruktion för hamnstyrelsens utfärdats den 19 mars 1920. Bland de härvid genomförda organisatoriska förändringarna märkes särskilt överförandet av byggnadskontorets hamnavdelning till hamnstyrelsen under benämningen hamnbyggnadsavdelningen samt inrättande av en ledande befattning i spetsen för hamnförvaltningen (hamndirektör). År 1921 ändrades hamnstyrelsens sammansättning därhän att, utöver de av stadsfullmäktige valda, kungl. maj:t och Stockholms handelskammare skulle utse vardera en ledamot (jfr nedan).

Hamnstyrelsen handhaver skötseln av sta-

dens hamnväsen; det åligger den i sådant avseende att omhänderhava hamnrörelsens drift och sålunda tillse, att för trafiken upplåtna delar av hamnen med därtill hörande anläggningar och inrättningar på ändamålsenligt sätt användas till handels och sjöfartens bästa; att sörja för, att såväl tullhamnen som frihamnen med därtill hörande anläggningar och inrättningar underhållas i det skick, trafiken kräver, att handels och sjöfartens behov av nya anläggningar bliva tillgodosedda, samt att de utredningar, som härför erfordras, bliva verkställda; samt att tillse, att till styrelsens förfogande ställda medel användas i enlighet med givna föreskrifter, att handhava till hamnväsendet hörande uppbörd och ombesörja förandet av nödiga räkenskaper över den styrelsen anförtrodda förvaltningen.

Hamnstyrelsen består av, förutom ordförande, som tillsättes av stadskollegiet bland borgarråden, sex andra för två år valda ledamöter, av vilka en utses av kungl. maj:t, en av Stockholms handelskammare samt fyra av stadsfullmäktige. För vardera av de av kungl. maj:t och Stockholms handelskammare utsedda ledamöterna tillsättes i enahanda ordning en suppleant. För övriga ledamöter välja stadsfullmäktige fyra suppleanter. Styrelsen utser årligen inom sig en vice ordförande.

Hamnstyrelsen biträdes vid skötseln av stadens hamnväsende av hamndirektören, vilken äger närvara vid styrelsens sammanträden med rätt att deltaga i överläggningarna men ej i besluten. Enahanda befogenhet tillkommer avdelningsföreståndare (se nedan) med avseende å ärenden, som av honom inför styrelsen föredrages.

Hamndirektören, som har ledningen av och överinseendet över hamnrörelsen och hamnen, ävensom hamnväsendets förvaltning med därtill hörande uppbörd och räkenskaper, äger avgöra ärenden av löpande natur samt i övrigt ärenden av mindre vikt.

De hamnstyrelsens åliggande uppgifterna handläggas under hamndirektören å tre avdelningar, nämligen hamnkontoret för driften, hamnbyggnadsavdelningen för nybyggnad och underhåll samt kameralavdelningen, innefattande styrelsens expedition och räkenskapsavdelning samt hamnkassakontoret.

Styrelsens räkenskaper och förvaltning granskas årligen av tre utav stadsfullmäktige utsedda revisorer.

HS.

Instruktioner. Instruktion för Stockholms stads hamnstyrelse, fastställd av kungl. maj:t den 19 mars 1920, med ändringar den 29 april 1921. Instruktion för hamndirektören, fastställd av hamnstyrelsen den 11 maj 1923. Instruktion för styrelsens sekreterare och ombudsman, fastställd av hamnstyrelsen den 4 jan. 1922.

Stat år 1927. Utgifter: 11,050,730 kr. (därav att täckas med lånemedel 2,034,000 kr.; dessutom inom linjen fört, år 1926 beviljat anslag, att utgå av lånemedel, 500,000 kr.); inkomster: 5,122,230 kr. (därav ersättning från statsverket 26,500 kr.).

Hamnstyrelsens ledamöter.

Ordförande

(utsedd av stadskollegiet).

Åkerman, G. R. J., borgarråd, stadsfullm.; t. »stadshuset»; träffas i stadshuset alla vardagar, utom onsdagar och fredagar, 11—12.

Vice ordförande.

Edkvist, C. J., inspektör (utsedd av stadsfullm.).

Övriga ledamöter.

***Fagerlund, C. A. V.**, direktör (utsedd av Stockholms handelskammare).

***Kamph, A. O. L.**, direktör, stadsfullm. (utsedd av kungl. maj:t).

***Larsson, A. G.**, ombudsman (utsedd av stadsfullm.).

***Liander, M. E.**, grosshandlare, stadsfullm. (utsedd av stadsfullm.).

***Rissén, H. J.**, tullkassör (utsedd av stadsfullm.).

Suppleanter.

***Anché, K. M.**, direktör (utsedd av Stockholms handelskammare).

***Forsman, F. V.**, direktör (utsedd av stadsfullm.).

***Indebetou, E. A.**, direktör (utsedd av stadsfullm.).

***Jacobsson, G. L.**, direktör (utsedd av kungl. maj:t).

***Törnberg, A. O. O.**son, förste reparatör (utsedd av stadsfullm.).

***Weideman, C. O.**, åkeriföreståndare (utsedd av stadsfullm.).

Hamnstyrelsens delegerade.

Åkerman, G. R. J.; Edkvist, C. J.

Hamndirektör (29).

Vinberg, S. W. (förordn. t. o. m. ^{30/4} 1937); t. »hamnstyrelsen»; mottagningstid: 10—12.

Sekreterare och ombudsman (4,200 kr.).

Nyström, E. G. V.; t. »hamnstyrelsen»; mottagningstid: i regel 2—3 e. m.

Hamnstyrelsens revisorer

(utsedda av stadsfullmäktige för granskning av 1926 års räkenskaper och förvaltning).

Ericson, T., grosshandlare.

Göthberg, J. A., hammästare.

Zetterlund, C. R., kontorschef.

Suppleanter:

Lindahl, F. V., överpostiljon.

Zander, B. I., kapten.

Kameralavdelningen.

Expeditionen och räkenskapsavdelningen: Katarinavägen 13 A, 3 tr., Sö.; t. »hamnstyrelsen» (9—5), Söder 348 02 (övriga tider); expeditionstid: 9,30—3, lördagar och helgdagsaftnar 9,30—2.

Hamnkassakontoret: Stadsgården 14—16, 3 tr., Sö.; t. »hamnstyrelsen»; fartygsklarering t. Söder 69 87; varudebitering t. Söder 69 88; expeditionstid: 9—5, lördagar under juni—aug. 9—3.

Kameralavdelningen, som består av styrelsens expedition och räkenskapsavdelning samt hamnkassakontoret, förestås av hamnkamreraren, vilken närmast under hamndirektören ansvarar för hamnstyrelsens räkenskaper och kassaväsen ävensom för dess taxe-, tull- och fastighetsärenden. Kameralavdelningen åligger bl. a. att öva tillsyn över att till styrelsens förfogande ställda medel användas i enlighet med givna föreskrifter, att handhåva till hamnväsendet hörande uppbörd, att ombesörja förandet av nödiga räkenskaper över den styrelsen anförtrödda förvaltningen ävensom att handlägga övriga ärenden av ekonomisk art samt att öva insende över stadens till tullverket upplåtna byggnader och handhåva förvaltningen av till hamnen hörande byggnader, områden och annan egendom, i den mån detta ej åligger annan avdelning. Hamnkassakontoret ombesörjer uppbörden av alla hamnen tillkommande avgifter med undantag av hamnavgifter för den utrikes trafiken, vilka sistnämnda avgifter uppbäras av tullverket.

Författningar. Taxa å hamnavgifter i Stockholm för tiden t. o. m. år 1928, fastställd av kungl. maj:t den 12 sept. 1924. Överståthållarämbetets kungörelse ang. uppbörd av hamnavgifter i Stockholms tullhamn den 5 jan. 1927. Instruktion för hamnkamreraren, fastställd av hamnstyrelsen den 11 maj 1923. Reglemente för Stockholms stads mätare och vägare, fastställt av överståthållarämbetet den 25 april 1885. Taxa för Stockholms stads vägare, fastställd av överståthållarämbetet den 23 dec. 1926.

Stat år 1927. Utgifter: 497,700 kr.

Hamnkamrerare (21).

Gellerstedt, E. H. A.; t. »hamnstyrelsen» (9—5), Söder 319 92 (övr. tider); mottagningstid: 1—3.

Uppbördsinspektör (19).

Sundmark, N. W. A.; mottagningstid: 1—3.

Bokhållare (18).

Berggren, C. G. E.

Kassör (15).

Åberg, P.

Hamnfogdar (14)

(dessutom provision å uppburna hamnavgifter).

Hellman, J. A.; Anderson, K. A.; Bruzelius, A. G.; Österdahl, O. V.

Bokhållare (13).

Hedlund, W.; Ericsson, K. A.; en vakant.

Kontorsskrivare och registrator (11).

Lundahl, f. Ekholm, G. E. V. (Gerd).

Husbyggnadsingenjör

(7,200 kr.).

Scheja, J. (se sid. 86).

Förste vaktmästare (7).

Bäckman, G. O.

Tre *extra bokhållare* (4,500—3,900 kr.), tre *kontorsbiträden* (5), fem *extra kontorsbiträden* (1,980—1,680 kr.), en *extra telefonist* (1,860 kr.), en *vaktmästare* (6), två *extra vaktmästarbiträden* (1,860—1,200 kr.), sju *hamnfogdebiträden* (8; dessutom provision å av dem kontrollerad uppbörd), tre *hamninkasserare* (9), en *extra hamninkasserare* (3,540 kr.), en *extra snickare* (3,060 kr.).

Hamnbyggnadsavdelningen.

Katarinavägen 13 A, 4 tr., Sö.; t. »hamnstyrelsen» (9—5); expeditionstid: 9—4.

Hamnbyggnadsavdelningen, som förestås av överingenjören för hamnbyggnaderna, handhar hamnens samt under hamnstyrelsens förvaltning ställda slussars, kanalers och andra vattenbyggnaders samt broars och varvs nybyggnad och underhåll. Även i fråga om den färdigbyggda frihamnen åligger det avdelningen att verkställa erforderliga underhållsarbeten.

I enlighet med stadsfullmäktiges beslut den 25 maj 1914 påbörjades år 1915 arbetet med anläggande av en ny farled från Saltsjön till Mälaren genom Hammarbysjön och Årstaviken med sluss vid Skanstull (den s. k. Hammarbyleden). Hittills har av stadsfullmäktige för arbetena med utförande av Hammarbyleden och i samband därmed stående hamn- och broanläggningar anvisats inalles 31,676,000 kr. Hammarbyleden öppnades provisoriskt för viss sjötrafik den 1 maj 1926.

Instruktion. Instruktion för överingenjören vid hamnbyggnaderna, fastställd av hamnstyrelsen den 11 maj 1923.

Stat år 1927. Utgifter (utom arbetsanslagen): 203,180 kr.; inkomster: 1,080 kr.

Överingenjör (26).

Lundberg, K. A. (förrordnad t. o. m. $\frac{30}{100}$ 1953); t. »hamnstyrelsen» (9—5), Söder 370 31 (övr. tider); mottagningstid: 1—4.

Förste ingenjör (23).

Sjödin, J.; t. »hamnstyrelsen» (9—5), Söder 370 32 (övr. tider); mottagningstid: 2—4.

Arbetschef för Hammarbyleden
(13,200 kr.).

Åberg, E. M. (se sid. 220); mottagningstid: 2—4.

Ingenjörer (21).

Nilsson, E. J., partiellt tjl., tjf. Lidberg, D.; Semler, C.

Maskiningenjör (21).

Davidsson, O. W.; t. »hamnstyrelsen» (9—5), Söder 348 13 (övr. tider).

Ingenjörer (18).

Adler, B. F.; Ekelöf, G. S.; Eriksson, E. E.

Hamnbyggmästare (16).

Tall, J. A.; Andersson, A. T.; Karlsson, K. A.

Kranverkmästare (16).

Nicklasson, A. V. E.; t. »hamnstyrelsen» (9—5), Söder 348 13 (övr. tider).

Varvsingenjör

(7,200 kr.).

Nilsson, E. E.

Varvsbokhållare (15).

Stahre, G. A.

Extra ingenjörer

(9,600—5,100 kr.).

Anger, D. V. E.; Karlsson, A. A.; Wickert, K. A.; Hedström, E. A.; Bernell, S. M.; Bartoli, E. J. C.; Gustafson-Gräle, G. J.; Borgardt, K. A. A.; Nilsson, K. O. Hj.; Idestrom, S. A. M.; Arvidsson, H. F.

Fem *ritare* (4,800—3,000 kr.).

Ett *ritbiträde* (7), ett *kontorsbiträde* (5), tre *extra kontorsbiträden* (2,580—2,340 kr.), ett *extra ritbiträde* (1,440 kr.), en *vaktmästare* (6); fyra *verkmästare* (14), en *maskinistförman* (14), en *maskinist* (13), sex *verkmästare* (5,100—3,840 kr.), en *förräds-mästare* (5,100 kr.), en *brädgårdsförman* (4,500 kr.), tre *kranförmän* (4,200—3,660 kr.), två *bogserbåtsbefälhavare* (3,900 kr.),

HS. en mudderverksförman (3,660 kr.), fem verk-
mästarbiträden (3,900—3,240 kr.) samt 615
arbetare (vid 1927 års början).

Hamnkontoret.

*Stadsgården 14—16, 2 tr., Sö.; t. »hamn-
styrelsen» (9—5), Söder 370 33, Söder 304 02
(övrige tider); expeditionstid: 8—6, lördag-
dagar och helgdagsaftnar 8—5, sön- och
helgdagar 9—11.*

Hamnkontoret, vars huvudsakliga uppgift är
att handhåva hamnrörelsens drift och därmed
sammanshängande förhållanden, förestås av hamn-
kaptenen. Denne åligger sålunda i främsta
rummet att ordna och öva tillsyn över trafik-
förhållandena i hamnen samt övervaka efterlev-
naden av för hamnen gällande föreskrifter.
Hamnmästarna handhåva med biträde av
hamnförmännen under hamnkaptenen sköt-
seln av hamnens drift, en var inom sitt distrikt.

Hamnlots åligger att, mot viss i taxa be-
stämd avgift, lotsa fartyg inom hamnområdet,
föra fartyg till av hamnkaptenen anvisad an-
karplats eller kaj och biträda med fartygs för-
läggning och förtöjning. Hamnlots åligger jäm-
väl att, i vad på honom ankommer, vaka över
efterlevnaden av hamnordningens föreskrifter och
till hamnkaptenen anmäla iakttagna överträdelse-
r. Av de hamnlotsar, som icke äro av tjänstegöro-
mål upptagna, skall åtminstone en vara att anträffa
å hamnkontoret de tider på dagen, då detta hål-
les öppet.

För allmänna ordningen och säkerheten i
hamnen svarar polisverket, av vilket en särskild
avdelning, hamnpolisen, är inrättad för tjänst-
göring inom till hamnen hörande områden på
land och vatten (se ovan sid. 12). Hamnkapte-
nen och den honom underställda personalen åligger
att biträda hamnpolisen vid utförandet av
dess uppgifter.

Författningar. Hamnordning för Stock-
holm, fastställd av överståthållarämbetet den 15
juni 1921, med ändringar den 28 okt. 1922, 25 aug.
1923, 1 febr. 1924 och 3 dec. 1926. Instruktion
för hamnkaptenen, fastställd av överståthållar-
ämbetet den 18 febr. 1924. Instruktion för hamn-
mästarna, fastställd av hamnstyrelsen den 3 juli
1923. Instruktion för hamnförmännen, fastställd
av hamnstyrelsen den 22 dec. 1924. Instruktion
för hamnlotsarna, fastställd av hamnstyrelsen den
14 mars 1923. Taxa å hamnlotsavgifter inom
Stockholms hamnområde, fastställd av överståt-
hållarämbetet den 24 febr. 1923, med ändring
den 4 nov. 1924. Taxa för gods, som efter viss
tid kvarligger å stadens kajer m. m., fastställd
av överståthållarämbetet den 31 dec. 1924. Sär-
skilda taxor för uppläggning av gods i Stock-
holms hamn, fastställda av hamnstyrelsen den
26 nov. 1924.

Stat år 1927. Utgifter (utom driftkostna-
der): 172,125 kr.

Hamnkapten (21).

Holmer, C. O.; t. »hamnstyrelsen» (9—5), Söder
370 29 (övr. tider); träffas säkrast 1—3.

Hamnmästare (17).

Synnerholm, C. J. B. (hamnkontoret, Värtan, t.
740 24, Norr 94 60), träffas säkrast 9,30
—11 och 3—5; **Jäderholm, J. O.,** träffas
säkrast 9,30—11 och 3—5; **Hilding, G. L. E.,**
träffas säkrast 10—12 och 3—5; tel. (för de
båda sistnämnda) »hamnstyrelsen» (9—5).

Bokhållare (13).

Nilsson, B. A.

Hamnlotsar

(800 kr. jämte sportler).

**T. »hamnstyrelsen» (9—5), Söder 370 30 (övr.
tider).**

**Pettersen, G.; Åberg, G. M.; Wahlgren, G. E.;
Westerberg, A. P. E.; Nordström, K. E.; Blom-
quist, S. A.**

Två extra kontorsbiträden (2,340—
1,800 kr.), sexton hamnförmän (7) (samtliga
hamnförmän åtnjuta dessutom provision å vissa
influtna avgifter).

Isbrytarfartygen.

T. 726 13.

Stockholms stad äger två isbrytarfartyg, »Is-
brytaren I», som varit i verksamhet sedan år 1897,
och »Isbrytaren II», som togs i bruk år 1915.

Enligt den 18 juni 1924 mellan staten och
staden ingånget avtal i samband med anskaffan-
det av ett statens isbrytarfartyg äger staten bl. a.
att — i likhet med vad även förut varit fallet — i
fredstid, efter för varje gång mellan kungl. maj:t och
hamnstyrelsen träffad överenskommelse, disponera
Isbrytaren II, mot bestridande av kostnaderna
för förbrukade materialier. För i avtalet gjorda
åtaganden uppbär staten årligen under åren 1925
—1944 från statsverket en ersättning av 26,500 kr.

Befälhavare.

Hilding, G. L. E. (se ovan).

Övermaskinist (16).

Björklund, C. G.

Fyra maskinister (bruttolön 5,040—4,380
kr.). Övrig personal tillfälligt anställd.

Varuhallarna.

*Varuhallarna i stora tullhusbyggnaden i
Stadsgården; t. Söder 347 12; expedi-
tionstid: 7—5.*

Författningar. Hamnordning för Stock-
holm den 15 juni 1921, § 11. Instruktion för
varuhallsföreståndaren i stora tullhuset i Stads-
gården, fastställd av hamnstyrelsen den 26 nov.
1924. Ordningsföreskrifter för begagnande av

varuhallar, källare samt varuskjul i Stockholms hamn, fastställda av hamnstyrelsen den 26 nov. 1924. Taxa för gods, som efter viss tid kvarligger å stadens kajer, i varuhallar och varuskjul eller källare i magasins- och tullbyggnader, fastställd av överståthållarämbetet den 31 dec. 1924.

Varuhallsföreståndare (11).

Milton, J. E.

Slussarna.

Slusskontoret vid Karl Johans torg.

Nedre Slussgatan 3, Sö.; t. Söder 338 89; expeditionstider: jan. 7—6, febr. 8—5, mars 7—6, april—december hela dygnet (å söndagar dock ej under tiden 12 midn.—6 f. m. samt 12 midd.—10 e. m.).

Taxa m. m. Taxa å avgifter för passerande av Stockholms sluss, gällande intill utgången av år 1928, fastställd av kungl. maj:t den 1 febr. 1924, med ändringar den 19 febr. och 3 sept. 1926. Ordningsföreskrifter för Stockholms sluss, fastställda av överståthållarämbetet den 14 febr. 1924.

Stat år 1927. Utgifter: 132,750 kr.; inkomster: 100,000 kr.

Slusskontoret vid Hammarbyslussen.

Skanstull, Sö.; t. Söder 114 27; expeditionstider: vardagar 6 f. m.—10 e. m., sönd och helgdagar 7—9 f. m. och 6—10 e. m.

Taxa m. m. Hamnstyrelsen har beslutat, att gällande taxa och ordningsföreskrifter för slussen vid Karl Johans torg (se ovan) tills vidare skola tillämpas jämväl för Hammarbyslussen.

Stat år 1927. Utgifter 81,150 kr.; inkomster 30,000 kr.

Personal för båda slussarna och kontoren:

Slussförmän (8).

Haglund, G. E.

1 Två biträden å slusskontoren (7), åtta slussvakter (6), av vilka fyra tjänstgöra såsom förmän, åtta extra slussvakter (2,910—2,610 kr.), fem tillfälligt anställda slussvakter, en maskinist (3,180 kr.), en befälhavare å slussfärjan (3,420 kr.) och en besättningskarl, de två sistnämnda med tjänstgöring under nio månader av året.

Stockholms stads frihamnsnämnd.

Frihamnsnämnden.

Postadress: Stockholms frihamn; t. 744 78.

I en skrivelse till stadsfullmäktige hemställde handelskammaren 1909 — med överlämnande av en utredning i frågan — om vidtagande av åtgärder för åstadkommande av en frihamnsanläggning vid Lindarängsområdet, söder om Vårthamnen. I en 1914 hos stadsfullmäktige väckt motion hemställdes om utredning angående lämpligheten av en frihamnsanläggning i Stockholm och särskilt vid Hammarby sjö. Med anledning av dessa initiativ beslöt stadsfullmäktige 1916 uppdraga åt beredningsutskottet att låta utreda frågan och framlägga de förslag, vartill sådan utredning kunde giva anledning. Sedan en tillsatt kommitté 1916 avgivit sitt betänkande, beslöt stadsfullmäktige den 28 juni 1917, att vid Lindarängen skulle anläggas en frihamn, till en början av provisorisk karaktär. Verkställandet av arbetena uppdrogs åt en särskild nämnd, Stockholms stads frihamnsnämnd, för vilken instruktion av kungl. maj:t fastställdes den 31 juli 1917.

Den 31 jan. 1919 beviljade kungl. maj:t koncession å den provisoriska frihamnen för en tid av fem år från dess öppnande. Genom kungl. resolution den 3 okt. 1924 har koncessionen förlängts att gälla tills vidare. En första del av den provisoriska frihamnen öppnades för trafik den 10 okt. 1919. Det för frihamnstrafik upplåtna området har sedermera successivt utvidgats, allt eftersom arbetena fortskridit. De av frihamnsnämnden färdigbyggda delarna av frihamnen hava efter hand överlämnats till hamnstyrelsen, som har att ombesörja underhållet av desamma.

Till arbetena vid frihamnsanläggningen — inklusive husbyggnader, krananordningar m. m. — hava stadsfullmäktige intill den 1 jan. 1927 anvisat inalles 30,080,381 kr. Arbetena å anläggningen avslutades under sistförlutna år, och den fullt utbyggda frihamnen överlämnades i fullbordat skick till Stockholms stad den 27 sept. 1926.

Frihamnens drift handhades t. o. m. år 1924 av ett enskilt bolag, Stockholms frihamnsaktiebolag, vari stadsfullmäktige ägde utse två styrelseledamöter. Fr. o. m. år 1925 har, jämlikt stadsfullmäktiges beslut den 10 nov. 1924, frihamnens drift överlåtits å ett nytt för ändamålet bildat bolag, likaledes benämnt Stockholms frihamnsaktiebolag, i vilket staden innehar aktiemajoriteten. (Ang. frihamnsaktiebolaget se vidare under avd. 4.)

Enligt nu gällande instruktion (av 1920) består frihamnsnämnden av fem ledamöter med två suppleanter, valda av stadsfullmäktige för två år i sänder. Ordförande och vice ordförande utser nämnden årligen inom sig. Vid nämndens sammanträden äger det borgarråd, under vars föredragningskyldighet nämndens arbetsområde faller, att närvara samt därvid deltaga i överläggningarna med rätt att framställa förslag samt få sin mening antecknad till protokollet. Nämnden äger antaga erforderlig tjänstepersonal ävensom att för utförande av åt nämnden uppdragna arbeten anlita avlönade sakkunniga biträden och, på sätt nämnden bestämmer, anställa arbetspersonal.

För den årliga revisionen av nämndens förvaltning utse stadsfullmäktige tvänne revisorer med två suppleanter.

Sedan frihamnsanläggningen numera fullbordats, befinner sig nämndens verksamhet f. n. under avveckling. När nämndens arbeten slutförts, skola räkenskaperna avslutas och slutlig redogörelse för arbetena avgivas. Sedan revisorerna häröver avgivit utlåtande och revisionsberättelsen prövats av stadsfullmäktige, skall nämndens verksamhet anses hava upphört, varom hos kungl. maj:t göres anmälan.

Författningar m. m. Kungl. förordningen om frihamnen den 15 nov. 1907, med ändringar den 20 dec. 1912, 4 juni 1913, 18 sept. 1916, 25 juni 1917, 16 juli 1919, 14 maj 1920, 19 aug. 1921 och 8 juni 1923. K. frihamnsstadga den 23 sept. 1919, med ändringar den 22 juni 1923 och 20 juni 1924. Instruktion för Stockholms stads frihamnsnämnd, fastställd av kungl. maj:t den 19 mars 1920. Tillstånd till inrättande av en provisorisk frihamn i Stockholm, kungl. resolution den 31 jan. 1919. Fortsatt tillstånd för Stockholms stad att driva frihamn vid Lindarängen m. m., kungl. resolution den 3 okt. 1924. Reglemente för Stockholms frihamn, fastställt av kungl. maj:t den 23 sept. 1919.

Stat år 1927. Utgifter: 150 kr. (dessutom inom linjen fört, år 1926 beviljat anslag, att utgå av lånemedel, 500,000 kr.).

Frihamnsnämndens ledamöter.

Ordförande.

Stendahl, S., grosshandlare.

Vice ordförande.

Johnson, A. Ax:son, generalkonsul.

Övriga ledamöter.

Edkvist, C. J., inspektör.
*Josephson, J., grosshandlare.
*Nylander, O. E., direktör.

Suppleanter.

Rissén, Hj. R., tullkassör.
*Hagelquist, K. F. P., sjökaptän.

Suppleanter:

Zetterlund, C. R., kontorschef.
Österberg, K. A., sjökaptän.

Arbetschef.

Ekwall, P. G.

Frihamnsnämndens revisorer

(utsedda av stadsfullmäktige för granskning av
1926 års räkenskaper och förvaltning).

Erikson, G. O., kassör.
Hüttner, M. S., grosshandlare.

Bokhållare och protokollsförare
(4,500 kr.).

Johansson, K. H.
En verkmästare (5,100 kr.).

Stockholms stads handels- och sjöfartsnämnd

jämte i samband därmed stående institutioner.

Handels- och sjöfartsnämnden.

Börshuset, St.; t. 56 38; expeditionstid: 10—2.

Stadsfullmäktige beslöt den 1 augusti 1866 att tillsätta en särskild nämnd med kännedom om handel och skeppsrederi samt med uppdrag att fullgöra de i kungl. kommerskollegii kungörelse den 27 mars 1866 omförmälda stadens handelsförening eller deras fullmäktige förut tillhörande äligganden. Instruktion för nämnden fastställdes den 24 sept. 1867, och ny sådan utfärdades den 8 febr. 1901. I samband med den kommunala omorganisationen 1920 har ny instruktion (med i huvudsak formella ändringar av den föregående) fastställts till nämnden den 19 mars 1920.

Stockholms stads handels- och sjöfartsnämnd har att pröva behov av och antaga mäklare, skeppsklarerare och notarii publici, anmäla vikarie för dem, återkalla mäklares och skeppsklarerares uppdrag samt uppgöra förslag å personer att verkställa besiktning enligt sjölagen, vid tillsättande av dispaschör och dispaschörsassistenter yttra sig om sökandes lämplighet, avgiva yttrande, där sådant av kungl. maj:t eller annan offentlig myndighet från nämnden infordras, ej mindre i frågor angående handel och sjöfart, än även i frågor angående handelsbruk, hos stadsfullmäktige och stadskollegiet samt stadens vederbörande förvaltningsmyndigheter göra framställningar, som i dylika frågor kunna av nämnden finnas behöfliga, samt vaka över gällande författningars efterlevnad i avseende å mäklares, skeppsklarerares, notarii publici och dispaschörs tjänsteutövning samt i öfrigt ägna sin uppmärksamhet åt frågor, som hava sammanhang med stadens handel och sjöfart och göra de framställningar, som kunna därav föranledas.

Nämnden består av tolv ledamöter, som stadsfullmäktige inom eller utom sig utse för två år i sänder. Nämnden utser årligen inom sig ordförande och vice ordförande. Det borgarråd, under vars föredragningskyldighet nämndens arbetsområde faller, äger närvara vid nämndens sammanträden samt deltaga i överläggningarna med rätt att därvid framställa förslag samt få sin mening antecknad till protokollet.

Stockholms handelskammare har den 10 febr. 1920 ingått till kungl. maj:t med hemställan om vidtagande av åtgärder för indragning av handels- och sjöfartsnämnden och överflyttande

till andra lämpliga institutioner av de uppgifter, som ännu åligga nämnden. Stadsfullmäktige hava den 18 okt. 1920 i avgivet utlåtande förklarat sig ej hava något att erinra mot en sådan indragning.

Instruktion. Instruktion för Stockholms stads handels- och sjöfartsnämnd, fastställd av kungl. maj:t den 19 mars 1920.

Stat år 1927. Utgifter: 2,850 kr.

Handels- och sjöfartsnämndens ledamöter.

Ordförande.

Lamm, H. F., grosshandlare.

Vice ordförande.

*Johnson, A. Ax:son, generalkonsul.

Övriga ledamöter.

Almström, O. H., disponent, stadsfullm.

Edkvist, C. J., inspektör.

*Ericson, H. H. K., kommandör.

*Johansson, A., direktör.

Linder, M. E., grosshandlare, stadsfullm.

*Lovén, S. A., försäkringsdirektör.

*Rissén, H. R., tullkassör.

*Roberg, T., konsul.

Rundquist, C. A., rådmän.

Stendahl, S., grosshandlare.

Sekreterare

(500 kr.).

Belfrage, J. K. E., börschef; t. 106 56; träffas 2—3.

En vaktmästare (450 kr.).

Nämndens revisorer.

Handels- och sjöfartsnämndens räkenskaper och förvaltning granskas av drätselrådets revisorer (se sid. 67).

Stadsmäklare.

De officiella mäklarna antagas av handels- och sjöfartsnämnden, varefter förordnande utfärdas av magistraten, som också på mäklares

begäran förordnad vikarie att vid förfall för mäklaren bestrida dennes göromål.

Mäklare (stadsmäklare) må i staderna antagas för att, när de värda därom anlitate, biträda vid köp och försäljning av varor, fastigheter, fartyg eller andelar däri, växlar och andra värdepapper samt vid uppgörande av avtal om försträckning, hyra, arrende och försäkring ävensom av andra likartade avtal. Det åligger mäklare att över alla av honom slutade avtal med undantag av dem, som angå penningförsträckningar, upprättat och med sitt namn underteckna slutsedel, noggrant upptagande kontrahenternas namn, avtalets beskaffenhet och föremål jämte belopp och pris m. m. Alla av honom avslutade avtal skola för varje dag införas i en särskild med magistratens sigill försedd bok. Mäklare vare förbjudet att idka handel med växlar eller andra värdepapper, varor eller annat, ej heller må han vara syssloman (prokurist), handelsombud eller handelsbiträde åt köpman.

Ersättning för förrättningar utgår enligt taxa.
Författning. K. mäklareordningen den 9 juni 1893, med tillägg och ändringar den 8 febr. 1901, 20 nov. 1908 och 14 mars 1919.

Mäklare.

Berg, C. M. (spannmål, mjöl m. m.), Bredgränd 2, *St.*; t. 72 50, Norr 142 74.

Jonsson, A. V. (spannmål, foder m. m.), Katarina västra kyrkogata 8, *Sö.*; t. Söder 157 99, Söder 158 00.

Klingbom, J. A. (spannmål, mjöl m. m.), Brunnsgård 6, *St.*; t. 13 86.

Winge, J. E. (spannmål, frö och foderämnen), Brunnsgård 2, *St.*; t. 85 00, 107 00, Norr 142 35.

Skeppsklarerare.

Skeppsklarerare antagas av handels- och sjöfartsnämnden, varefter magistraten utfärdar förordnande. Skeppsklarerarna ombesörja, då de därom anmodas, fartygs klarering och vad därmed äger sammanhang, förmedla avtal om befraktningar, om försäljning av fartyg eller andelar däri, ombyggnad, reparation och utrustning av fartyg samt om sjöförsäkringar och biträda vid haveriuppgörelser. Skeppsklarerare, som därom av vederbörande anmodas, åligger att underrätta skeppare om vad i avseende å fartyg, besättning, passagerare och last bör iakttagas enligt gällande författningar och de till efterrättelse för sjöfarande utfärdade tillkännagivanden, att besörja om ingivande till tullkammaren av de för fartygs visitation och inklerering erforderliga handlingar, om föreskrivna avgifters erläggande och om fartygs uppmätning, då sådan bör äga rum, att söka anskaffa laster och avsluta befraktningar, att, när fartyg skall avgå, föranstalta, dels att detsamma förses med alla de handlingar, som för lastens intagande och fartygets utklarering äro av nöden, ävensom med sådana handlingar, som för resan och för fartygets inklerering å destinationsorten skola från avgångsorten medför-

ras, dels ock att påbjudna umgälder betalas och lots, då sådan erfordras, varder anskaffad, samt att i övrigt noggrant och redligt meddela redare, ägare av gods och skeppare de råd och det biträde, som kan lända till bevarande av deras rätt och fördel.

Ersättning för förrättningar utgår enligt taxa.
Författning. Kungl. skeppsklarerareordningen den 9 juni 1893, med ändringar den 2 dec. 1921, 29 juni 1923 och 12 juni 1925.

Skeppsklarerare.

Roberg, T. (firma: *AB. Olson & Wright*), Skeppsbron 18, *St.*; t. 6 73; expeditionstid: 9—5.

de Perre, O. J. B. P. (firma: *Emil R. Boman*), Skeppsbron 44, *St.*; t. 1 52; expeditionstid: 9—5.

Thulin, P. G. N. (firma: *Nordström & Thulin*), Skeppsbron 34, *St.*; t. 4 23; expeditionstid: 9—5.

Hellsten, O. G. (firma: *Otto Hellsten, AB.*), Skeppsbron 20, *St.*; t. 61 95; expeditionstid: 9—5.

Notarii publici.

Notarii publici antagas av handels- och sjöfartsnämnden, varefter förordnande utfärdas av magistraten. Notarius publicus verkställer, då han därom anlitas, sådana inom hans tjänstgöringsområde förekommande protester och andra förrättningar, vilka enligt allmän lag eller särskilda författningar kunna eller böra av notarius publicus utföras; dock är han icke pliktig åtaga sig delgivande av stämning eller annan handling. Notarius publicus åligger ock att, då han ej har hinder av andra ämbetsgöromål, på anmodan bevitna underskrifter, bestyrka riktigheten av översättningar och avskrifter samt övervara utlottningar av obligationer ävensom besiktningar, varom i sjölagen säges. I övrigt äger han att efter anmodan övervara jämväl andra förrättningar samt att lämna allmänheten biträde med upprättande av handlingar, som det icke enligt lag eller författningar tillkommer annan myndighet att utfärda.

Ersättning för förrättningar utgår enligt taxa.
Stadga. K. stadga angående notarii publici-befattningen den 6 okt. 1882 med ändringar och tillägg den 10 juli 1899, 13 dec. 1912, 30 sept. 1921 och 30 jan. 1925.

Notarii publici.

Oldenburg, U. Drottninggatan 4, *C.*; t. 14 06, Norr 29 36 (expeditionen), 14 07 (personligen); expeditionstid: 9—3.

Nissen, B. J. H. Gustav Adolfs torg 18, *C.*, t. 17 71 (expeditionen), 16 81 (personligen); expeditionstid: 9—3.

von Hedenberg, A. R. A. Drottninggatan 5, *C.*; t. 43 04; expeditionstid: 9—3 (personligen) 11—12).

Hasselgren, C. L. I. Drottninggatan 4, *C.*; t. 307 09, Norr 55 24 (expeditionen), Kungsh. 50 47 (personligen); expeditionstid: 9—5.

H & S.

Kompromissrätten.

Skiljaktiga meningar i avseende å tillämpningen av handelsbruk samt andra tvister, grundande sig å merkantila förhållanden, må hänskjutas till avgörande av en kompromissrätt, bestående av fem ojäviga och sakkunniga män, varav en lagkunnig. Denne sistnämnde jämte tvänne andra ledamöter och tvänne suppleanter utses för varje år av Stockholms stads handels- och sjöfartsnämnd samt Stockholms stads köpmannaförenings styrelse. Parterna utse för varje mål var sin kompromissarie.

Kompromissrätten har ännu icke behövt sammanträda. Handels- och sjöfartsnämnden beslöt därför år 1912 att t. v. icke utse några ledamöter i kompromissrätten.

Dispaschör.

Dispaschör har att på begäran verkställa utredning och fördelning av gemensamt haveri, varmed enligt § 187 sjölagen förstås skada, som till räddning ur en fartyg och last gemensamt hotande fara med avsikt tillfogas fartyg eller last, ävensom all annan uppoffring, som göres för sådant ändamål, samt skada och kostnad, som vållas eller uppkommer till följd af dylik åtgärd. Gemensamt haveri skall enligt vissa i sjölagen närmare angivna grunder gäldas av fartyg, frakt och last i förhållande till varderas värde. Enligt sjölagens § 218 skall även utredning och fördelning av i nämnda lagrum omnämnt s. k. enskilt haveri verkställas av dispaschör, om någon, som har del i haveriet, påfordrar detta. Slutligen har dispaschör att, om tvist uppstår angående ersättningsskyldighet, som på grund av försäkringsavtal enligt

sjölagens bestämmelser må åligga försäkringsgivare, härom avgiva yttrande. Dispaschörens å tjänstens vägnar avgivna utlåtande kallas dispasch, och, om detta utlåtande ej inom viss tid överklagas, vinner det laga kraft och blir för parterna bindande.

Enligt stadgan angående dispaschörsväsen det den 10 november 1911 skall i vardera av städerna Stockholm och Göteborg finnas anställd en dispaschör med visst bestämt tjänstgöringsområde. Som biträde åt vardera av dispaschörerna skall anställas en dispaschörssistent. Dispaschör tillsättes av konungen och dispaschörssistent förordnas för en tid av två år i sänder av magistraten i staden. För behörighet att söka dispaschörs- eller dispaschörssistentbefattning erfordras bl. a. att hava fullgjort vad för behörighet att utöva domarämbetet är föreskrivet. Magistraten i staden är den myndighet, under vilken dispaschör och dispaschörssistent lyda i och för tjänsten, varjämte handels- och sjöfartsnämnden äger att övervaka dispaschörs tjänstutövning. Dispaschör åtnjuter arvode för de av honom upprättade dispascher enligt kungl. maj:ts den 19 jan. 1883 utfärdade taxa. Dispaschörssistenten åtnjuter arvode (2,000 kr. om året) av statsmedel.

Dispaschör.

Hasselrot, P. A.; träffas å ämbetsrummet, Stads-
gården 10, Sö., 9,30—3,30; t. Söder 5776.

Dispaschörssistent.

Linders, E. A. A.

Kamrerare.

Sterne, P. V.

Stockholms stads löneavtalsnämnd.

Löneavtalsnämnden.

*Stadshuset, 3 tr., C.; t. »stadshuset»
(sekreteraren se nedan).*

Frågan om arbets- och lönevillkor för kommunens fasta arbetare har vid åtskilliga tillfällen varit föremål för behandling av stadsfullmäktige och stadens myndigheter. Förslag om utredning därav framlades i motioner hos stadsfullmäktige bl. a. 1905 och 1908. I olika motioner 1909 och 1910 föreslogs, att en särskild nämnd skulle inrättas för handläggning av arbets- och löneförhållanden för arbetare och med dem likställd personal vid stadens arbeten. 1910 framlades även ett av stadens arbetschefer och stadskamraren utarbetat förslag till »stamanställning» av arbetare i stadens tjänst. Stadsfullmäktige beslöt emellertid 1913 att avslå detta förslag och hänsköto i stället hela frågan för utredning till en kommitté. Denna framlade 1918 förslag om inrättande av en »Stockholms stads arbetarelöne-nämnd» samt rörande formerna för ordnande vid stadens arbetsföretag av drifts- och arbetspersonalens arbets- och lönevillkor. Detta förslag blev med vissa ändringar antaget av stadsfullmäktige, som den 27 juni 1918 beslöt tillsättandet av *Stockholms stads löneavtalsnämnd*.

Enligt nu gällande instruktion ligger det löneavtalsnämnden att å stadens vägnar handlägga och avgöra ärenden rörande arbets- och lönevillkor för den vid stadens arbetsföretag anställda drifts- och arbetspersonalen, dock ej i fråga om personal, upptagen på stadens lönestat, eller i fråga om ämne, varom stadsfullmäktige förbehållit sig att besluta. Löneavtalsnämnden har vidare att pröva och avgöra frågor om pension åt arbetare och förmän i stadens tjänst. Nämnden handhaver därjämte de övriga lathörande angelägenheter, vilkas vård av stadskollegiet åt nämnden överlämnas. Innan beslut fattas i något ärende, skall den nämnd eller styrelse, som ärendet rör, lämnas tillfälle att meddela upplysningar och uttala sin mening; nämnder och styrelser äro skyldiga att härutinnan tillhandagå löneavtalsnämnden. Arbetschef, som icke är ledamot av nämnden (se nedan), eller, vid förfall för honom, hans ställföreträdare i tjänsten skall kallas till sammanträde, där ärende, som rör honom underlydande personal, skall handläggas, samt äger därvid deltaga i nämndens överläggning och få sin mening, där den avviker från nämndens beslut, an-

tecknad till protokollet. Nämnden är berättigad att för utövandet av sin verksamhet anlita utomstående sakkunniga ävensom att utse en eller flera personer inom eller utom nämnden att å dess vägnar föra förhandling eller vidtaga andra förberedande åtgärder.

Löneavtalsnämnden består av, förutom ordförande, som utses av stadskollegiet bland borgarråden, fem andra ledamöter, vilka jämte fem suppleanter för nämndens ledamöter väljas av stadsfullmäktige, samt en av stadens arbetschefer jämte suppleant för denne. Den sistnämnde ledamoten jämte dennes suppleant utses vid sammanträde, utlyst av nämndens ordförande, av de högsta cheferna vid sådana stadens verk, där minst 100 arbetare sysselsätas. De fem av stadsfullmäktige valda ledamöterna och suppleanterna för dem utses bland personer, vilka tillhöra sådana nämnder eller styrelser, under vilka lyder arbetarpersonal, som enligt vad ovan nämnts beröres av löneavtalsnämndens verksamhet. Tjänstgöringstiden för samtliga ledamöter och suppleanter är två år. Nämnden utser årligen inom sig en vice ordförande. Nämnden har därjämte inom sig utsett en delegerad för handläggning av vissa förvaltningsärenden.

Nämndens förvaltning granskas årligen av tre av stadsfullmäktige utsedda revisorer.

Instruktion m. m. Instruktion för Stockholms stads löneavtalsnämnd, fastställd av kungl. maj:t den 19 mars 1920, med ändring den 24 nov. 1922. Pensionsreglemente för förmän och arbetare i Stockholms stads tjänst, antaget av stadsfullmäktige den 15 nov. 1926.¹⁾ Allmänna bestämmelser angående arbets- och löneförhållanden vid Stockholms stads arbeten, antagna av löneavtalsnämnden och svenska kommunalarbetsareförbundet den 23 okt. 1923. Specialbestämmelser angående arbets- och löneförhållanden vid [stadens särskilda verk], gällande från den 1 jan. 1925. Förhandlingsregler mellan svenska städernas förhandlingsorganisation och svenska kommunalarbetsareförbundet, gällande från den 1 jan. 1923.

Stat år 1927. Utgifter: 17,250 kr.

¹⁾ Stadskollegiet har den 3 mars 1927 uppdragit åt vederbörande borgarråd att verkställa utredning angående allmänna grunder för understöd åt arbetares efterlevande.

LaN.

Löneavtalsnämndens ledamöter.

Ordförande

(utsedd av stadskollegiet).

Åkerman, G. R. J., borgarråd, stadsfullm.; mot-
tagning: alla vardagar, utom onsdagar och
fredagar, 11—12.

Vice ordförande.

Persson, P. G., faktor, stadsfullm.

Övriga ledamöter.

Berndtson, C. F., verkställare.

*Forssberg, E. V., direktör, stadsfullm.

Rissén, H. R., tullkassör.

*Åkerlindh, J. G., direktör.

Dahlander, R., direktör för gas- och elektricitets-
verken (vald av stadens arbetschefer).

Suppleanter.

*Almström, O. H., disponent, stadsfullm.

Cervin, N. H., skräddarmästare, stadsfullm.

*Månsson, O. P., spårvägsman, stadsfullm.

Ståhl, A. E., filare, stadsfullm.

Törnberg, A. O. O:son, förste reparatör.

Tingsten, K. A., tf. gatudirektör (vald av sta-
dens arbetschefer).

Sekreterare

(3,000 kr.).

Wallin, K. H. A.; t. Norr 35 52.

Löneavtalsnämndens delegerade.

Åkerman, G. R. J.

Löneavtalsnämndens revisorer

(utsedda av stadsfullmäktige för granskning av
1926 års förvaltning).

Holmblad, D. G. A., grosshandlare.

Pettersson, K. G. A., föreståndare, stadsfullm.

Styrman, G. A., direktör, stadsfullm.

Rörande *svenska städernas förhand-
lingsorganisation* se sid. 376.